

Heidi Laituri & Meri Tuominen

Yhteistyö vanhempien kanssa päiväkodin toiminnan perustana

Opinnäytetyö

Syksy 2015

SeAMK Sosiaali- ja terveys

Sosionomi (AMK) Tutkinto-ohjelma

SEINÄJOEN AMMATTIKORKEAKOULU
SEINÄJOKI UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

SEINÄJOEN AMMATTIKORKEAKOULU

Opinnäytetyön tiivistelmä

Koulutusyksikkö: Sosiaali- ja terveysalan yksikkö

Tutkinto-ohjelma: Sosionomi (AMK)

Suuntautumisvaihtoehto:

Tekijät: Heidi Laituri & Meri Tuominen

Työn nimi: Yhteistyö vanhempien kanssa päiväkodin toiminnan perustana

Ohjaaja: Minna Zechner

Vuosi: 2015

Sivumäärä: 58

Liitteiden lukumäärä: 7

Sosiaali- ja terveysalalla tarvitaan valmiuksia kohdata asiakkaita ja tehdä yhteistyötä heidän kanssa. Opinnäytetyön tarkoitus oli selvittää päiväkodin asiakkaina toimivien varhaiskasvatusikäisten lasten vanhempien ja päiväkodin varhaiskasvattajien näkemyksiä päivittäisestä ja tiettyihin tilanteisiin, kuten vanhempainiltaan, sidotusta yhteistyöstä. Tavoitteena oli kartoittaa näkemysten mahdollisia yhteneväisyyksiä ja eriävyyksiä.

Teoriamme koostuu kahdesta osasta; varhaiskasvatuksesta ja yhteistyöstä. Tutkimus toteutettiin yhdessä varhaiskasvatusyksikössä hyödyntäen laadullisia tutkimusmenetelmiä. Aineistomme koostui kyselylomakkeista, jotka sisälsivät kuusi teemaa: yhteistyön aloitus ja päivittäiset tilanteet, yhteydenpitotavat, tapaamiset, toiveet ja odotukset, keuhut ja kehittävä palaute, sekä ideat. Analysoimme empiirisen aineiston teemoittelua hyödyntäen.

Näkemykset yhteistyöstä osoittautuivat kysymyskohtaisesti sekä yhteneviksi että eriäviksi. Sekä vanhemmat että varhaiskasvattajat odottivat yhteistyöltä avoimuutta ja pitivät päivähoidon aloitusvaihetta yhteistyösuhteen pohjana. Selkeä ero oli suhtautumisessa varhaiskasvatuksen puolelta tehtävään kotikäyntiin. Varhaiskasvattajat kokivat kotikäynnin edistävän yhteistyötä ja tutustumista, kun taas vanhemmat kokivat kotikäynnin tarpeettomana. Opinnäytetyön tulosten myötä yhteistyötä voidaan kehittää entistä paremmaksi.

Avainsanat: varhaiskasvatus, yhteistyö, kasvatuskumppanuus, osallisuus, moniammatillisuus

SEINÄJOKI UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Thesis abstract

Faculty: School of Health Care and Social Work

Degree programme: Degree Programme of Social Services

Specialisation: Bachelor of Social Services

Authors: Heidi Laituri & Meri Tuominen

Title of thesis: The Cooperation with Parents is the Basis of Kindergarten Activities

Supervisor: Minna Zechner

Year: 2015

Number of pages: 58

Number of appendices: 7

In social and health care, we need the ability to meet clients and to cooperate with them. The purpose of our research was to explore what kind of cooperation there is between early childhood educators and the children's parents in daily and certain situations, for example parents' evening. The aim was to find out possible similarities and differences in views.

The theory consists of two parts; early childhood education and cooperation. The research was carried out using the qualitative research method in one kindergarten. The empirical data was gathered by two questionnaires: from parents and early childhood educators. The material was collected by questionnaires which consisted of six themes: the beginning of cooperation and daily situations, ways of connecting, meetings, wishes and expectations, praises and developing feedback, and ideas. The method of analysis was thematic.

The results showed that the views regarding cooperation were issue-specific converging and diverging. Both parents and educators expected openness for cooperation. Furthermore, they felt that one of the most important things is to create a well-functioning partnership at the beginning of a child's daycare. The results are indicating remarkable differences of reaction to meet families in their homes, when educators try to get access to the child. The early childhood educators considered that visits to a child's home would promote their cooperation and getting to know each other. However, parents saw it unnecessary. The study provides new information for day care to develop cooperation.

Keywords: early childhood education, cooperation, educational partnership, participation, multiprofessional work

SISÄLTÖ

Opinnäytetyön tiivistelmä.....	2
Thesis abstract.....	3
SISÄLTÖ	4
1 JOHDANTO	5
2 KYSELYLOMAKKEET TIEDONLÄHTEENÄ	7
2.1 Aineistonkeruu kunnallisesta päiväkodista.....	7
2.2 Aineiston analysointi	10
2.3 Tutkimuksen eettisyys ja luotettavuus.....	12
3 VARHAISKASVATUS	15
3.1 Mitä varhaiskasvatus on?	15
3.2 Varhaiskasvatustyötä ohjaavat linjaukset	16
3.3 Tavoitteellisen varhaiskasvatustyön vaiheet	19
4 YHTEISTYÖ KUMPPANEIDEN VÄLISENÄ SILTANA	22
4.1 Päiväkodin ja vanhempien välinen yhteistyö.....	22
4.2 Vanhempien osallisuus varhaiskasvatuksessa	24
4.3 Moniammatillinen yhteistyö ja palvelunohjaus	26
5 YHTEISTYÖN AVAIMINA AKTIIVISUUS JA AVOIMUUS	29
5.1 Yhteistyön aloitus.....	29
5.2 Yhteistyön toteutuminen arjessa	32
5.3 Yhteistyön toteutuminen järjestetyissä tapaamisissa	37
5.4 Yhteistyön tulevaisuus	40
6 YHTEISTYÖ KANTAA HEDELMÄÄ.....	43
7 YHTEISTYÖNÄ OPINNÄYTETYÖ	49
LÄHTEET	53
LIITTEET	59

1 JOHDANTO

Vanhempien ja kasvattajien välinen yhteistyö on päivähoidon perusta (Järvinen, Laine & Hellman-Suominen 2009, 164). Päivähoidossa on tehty yhteistyötä vanhempien kanssa aina, mutta aiemmin päiväkotit ei ole puuttunut kotikasvatukseen, eivätkä vanhemmat päiväkodin toimintaan. Nykyään vanhempien rooli päivähoitossa on korostunut osallistuvammaksi. Lasta koskevista asioista ei voida enää päättää työntekijöiden kesken, vaan vanhempien tulee olla mukana toiminnan suunnittelussa ja päätöksenteossa. Lisäksi vanhemmat saattavat olla aiempaa riippuvaisempia päivähoidon palveluista, sillä vanhempien omat tukiverkostot ovat usein pienet tai sijaitsevat kaukana. (Hujala ym. 2007, 102, 113, 115.) Aikaisemmat opintomme ovat vahvistaneet mielenkiintoamme vanhemmuutta kohtaan, joka voidaan nähdä monimuotoisena ja -ulotteisena ilmiönä (Rönkä, Malinen & Lämsä 2009, 65). Tulevina sosionomeina yksi työkentistämme on varhaiskasvatuksessa, joten päädyimme tutkimaan varhaiskasvatuksen arjessa tapahtuvaa vanhempien ja kasvattajien välistä yhteistyötä.

Lapset, jotka ovat varhaiskasvatuspalveluiden piirissä, viettävät yleensä suuren osan päivästään varhaiskasvatusyksikössä. Tiedottaminen varhaiskasvatusyksikön ja vanhempien välillä, puolin ja toisin, on ensiarvoisen tärkeää lapsen edun toteutumiseksi, jotta lapsen elämän keskeiset aikuiset tietävät miten lapsi voi ja mitä hänen arjessaan tapahtuu. Järvisen, Laineen ja Hellman-Suomisen (2009, 35, 148, 151) mukaan päivähoitossa tapahtuvan lapsen hyvinvoinnin ja terveyden seuraamisen lisäksi, kasvattajien tulee myös tietää lapsen terveyteen ja elämäntapoihin liittyvistä asioista päiväkodin ulkopuolelta. Kasvattaja muokkaa omaa toimintaansa lapsen päivittäisen ja tilannekohtaisen tarpeen mukaan. Kasvattajalla tarkoitamme opinnäytetyössämme tutkimuspäiväkodissa työskenteleviä lastentarhanopettajia, lastenhoitajia, perhepäivähoitajia ja sosionomeja. Vanhemmilla tarkoitamme tutkimuspäiväkodin asiakkaina olevia varhaiskasvatusikäisten lasten vanhempia tai huoltajia.

Tutkimastamme päiväkodin ja vanhempien välisestä yhteistyöstä käytetään kirjallisuudessa yleisesti nimitystä kasvatuskumppanuus. Kasvatuskumppanuus on tuttu käsite varhaiskasvatussuunnitelman perusteista 2003 (Stakes 2003, 22) alkaen ja

edelleen päivitetystä 2005 vuoden suunnitelmassa (Stakes 2005, 31). Käsitteen yleisyyden vuoksi käytämme sitä myös tässä työssä käsitellessämme yhteistyötä. Kasvatuskumppanuus on tasavertaista yhteistyötä, missä pyrkimyksenä on muodostaa perheen ja ammattikasvattajien välinen yhteisymmärrys lapsen yksilöllisen kasvun ja kehityksen tueksi. Lapsi ja lapsen perhe eivät saa jäädä ulkopuolisiksi ja passiivisiksi sivustaseuraajiksi heitä koskevissa asioissa. Ammattikasvattajan tulee ottaa huomioon omien havaintojensa lisäksi lapsen ja hänen perheensä näkemykset. (Lundán 2012, 43.) Tutkimuksessamme huomioimme lasten näkökulmat vain vanhempien ja kasvattajien vastausten kautta, koska esimerkiksi kasvatuskeskusteluissa ja vanhempainilloissa kasvattajat ovat tekemisissä pelkästään vanhempien kanssa.

Opinnäytetyömme keskeisiä käsitteitä ovat varhaiskasvatus, yhteistyö, kasvatuskumppanuus, osallisuus ja moniammatillisuus. Opinnäytetyön tarkoituksena on tutkia vanhempien ja päiväkodin välistä yhteistyötä. Tutkimuskysymykset ovat:

- Millaista yhteistyötä on varhaiskasvatusyksikön ja varhaiskasvatusikäisten lasten vanhempien välillä?
- Miten kasvattajien ja vanhempien näkemykset yhteistyöstä eroavat tai yhtenevät?

Opinnäytetyömme etenee siten, että kerromme ensin tutkimuksen toteutuksesta. Luvussa Varhaiskasvatus käsittelemme päiväkodin varhaiskasvatusta yleisesti ja varhaiskasvatustyötä ohjaavia linjauksia. Yhteistyö kumppaneiden välisenä siltana -luku pitää sisällään päiväkodin ja vanhempien välisen yhteistyön muodot ja sisällöt, ja vanhempien osallisuuden varhaiskasvatuksessa sekä moniammatillisen yhteistyön ja palveluohjauksen. Tuomme esiin tutkimuksemme tulokset luvussa Yhteistyön avaimina aktiivisuus ja avoimuus. Tulokset on jaoteltu yhteistyön aloitukseen, toteutumiseen arjessa, toteutumiseen järjestetyissä tapaamisissa ja yhteistyön tulevaisuuteen. Käytämme sitaatteja joissakin kohdissa selventääksemme tutkimustuloksia. Johtopäätökset -luvussa tulkitsemme analyysimme tuloksia ja peilaamme tutkimustuloksiamme aikaisempiin tutkimuksiin. Lopuksi pohdimme tutkimusprosessiamme ja avaamme sosionomin (AMK) erityisosaamista varhaiskasvatuksessa.

2 KYSELYLOMAKKEET TIEDONLÄHTEENÄ

Tämä luku pitää sisällään lyhyen kuvauksen päiväkodista, jossa toteutimme tutkimuksemme, sekä tutkimuksen toteuttamisen eri vaiheet. Valitsimme tutkimusotteenksi laadullisen tutkimuksen, koska halusimme saada mahdollisimman kattavasti tietoa tutkittavasta asiasta, eli päiväkodin varhaiskasvattajien ja varhaiskasvatusikäisten lasten vanhempien välisestä yhteistyöstä. Laadimme kyselylomakkeet siten, että asianomaiset voisivat ilmaista näkemyksensä omin sanoin.

2.1 Aineistonkeruu kunnallisesta päiväkodista

Opinnäytetyön ideointia lähdettiin työstämään marraskuusta 2014 alkaen yhdessä kunnan varhaiskasvatusjohtajan ja tutkimukseen osallistuvan varhaiskasvatusyksikön johtajan kanssa. Sopimus opinnäytetyöstä (Liite 1. Sopimus opinnäytetyöstä) ja tutkimuslupa (Liite 2. Tutkimuslupa) muotoiltiin ja allekirjoitettiin varhaiskasvatusyksikön johtajan kanssa 6.2.2015. Orientoimme varhaiskasvatusyksikön kasvattajat tutkimusprosessiin 30.3.2015. Kasvattajat pohtivat, miten tutkimuspäiväkodin tunnistamattomuus opinnäytetyössämme säilyisi. Tutkimuspäiväkodin anonyymiyttä tähdennettiin siten, että tutkimuksen kohteena olevat henkilöt, päiväkodin varhaiskasvattajat ja päiväkodin varhaiskasvatusikäisten lasten vanhemmat, tietävät, mitä päiväkotia tutkimus koskee, mutta tutkimukseen osallistuva kunta ja päiväkoti sekä tutkimukseen osallistuvat henkilöt ovat tutkimuksessa anonyymeja.

Kanasen (2014, 16) mukaan laadullinen tutkimus vastaa kysymykseen: ”Mistä tässä on kyse?”. Kun ilmiöstä ei ole tietoa, teorioita ja tutkimusta, syvälinen näkemys ilmiöstä mahdollistuu laadullisen tutkimuksen avulla. Laadullinen tutkimus on perusteellista ja kohdistuu yksittäiseen tapaukseen, joten tutkimus ei ole yleistettävissä samalla tavalla kuin määrällinen. (Emt., 17, 19.) Tilastollisten yleistyksien sijaan laadullisessa tutkimuksessa nähdään tärkeämpänä kuvata ilmiötä tiedon ja kokemuksen omaavien henkilöiden avulla (Tuomi & Sarajärvi 2009, 85). Tutkimuksemme kohteena oleva päiväkoti on tavanomainen suomalainen päiväkoti, joten käyttämäämme kyselytutkimusta voitaisiin käyttää myös monissa muissa päiväkodeissa Suomessa. Päiväkoti sijaitsee Keski-Suomessa lähellä luontoa,

koulua ja liikuntamahdollisuuksia. Päiväkodissa on seitsemän lapsiryhmää. Ryhmäkohtaisesti lapsiryhmässä työskentelevä tiimi koostuu 1-2 lastentarhanopettajasta ja 1-3 lastenhoitajasta.

Laadullisen tutkimuksen lähtökohtana on kuvata todellista elämää (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2013, 161). Ilmiön kuvaaminen, ymmärtäminen ja tulkinnan antaminen ovat tutkimuksen tavoitteita. Tutkimuksen perustana on tutkimusongelma. Ongelmanratkaisun avuksi tutkimusongelmasta johdetaan tutkimuskysymyksiä, joita ei esitetä tutkittaville. Koska tutkimusongelma ja tutkimuskysymykset ohjaavat tutkimusprosessia ja työn onnistumista, määrittely kannattaa tehdä huolella. Tutkimusongelmassa kiteytyy koko opinnäytetyön tavoitteet ja tarkoitus. (Kananen 2014, 24, 32.) Kun tutkimusongelma ja ilmiö ratkeavat, aineistoa on riittävästi. Ilmiö on tällöin ymmärrettävissä uudella tavalla. Tutkija tiedostuu ihmisten kokemisesta ja näkemistä reaali maailman merkityksistä. (Emt., 18–19.)

Kanasen (2014, 27, 39–41) mukaan laadullisessa tutkimusotteessa käytettäviä tiedonkeruumenetelmiä ovat havainnointi, haastattelut, kyselyt ja dokumentit. Hyvälle tutkimuskysymykselle ominaista on se, että kysymykseen ei voi vastata yksiselitteisesti kyllä tai ei, kysymys ei itsessään sisällä vastausta, kysymys on laajuudeltaan sopiva, kysymykseen liittyvää kirjallisuutta on saatavilla, kysymykseen on mahdollista saada vastaus, kysymys on selvä ja yksiselitteinen, ja kysymyksellä on merkitys ja arvo. Aineistonkeruumenetelmiämme olivat varhaiskasvatusikäisten lasten vanhemmille (Liite 7. Kyselylomake varhaiskasvatusikäisten lasten vanhemmille) ja varhaiskasvatusyksikön kasvattajille (Liite 5. Kyselylomake varhaiskasvatusyksikön varhaiskasvattajille) koostetut kyselylomakkeet. Kyselylomakkeet koostuivat kuudesta teemasta: päivähoidon aloitus ja päivittäiset tilanteet, yhteydenpitotavat, tapaamiset, toiveet ja odotukset, kehu ja kehittävä palaute, ja ideat. Teemat perustuvat tutustumimme teoriaan ja aiempiin tutkimuksiin.

Tapa kartoittaa varhaiskasvatusyksikön työntekijöiden näkemykset määrittäen varhaiskasvatusyksikön työntekijöitä palvelevalla tavalla. Aineistonkeruumenetelmänä kyselylomake ei vie resursseja lapsen edun mukaiselta varhaiskasvatukselta, varhaiskasvattajan vastatessa hänelle sopivana ajankohtana. Varhaiskasvattajan paneutuessa vastaamiseen uskoimme saavamme kattavia ja monipuolisia vastauk-

sia. Vastaaminen perustui vapaaehtoisuuteen, ja markkinoimme tutkimustamme varhaiskasvatuksen työntekijöille henkilökohtaisesti 30.3.2015.

Huhtikuussa 2015 päiväkodin varhaiskasvatusikäisten lasten vanhempia tiedotettiin tutkimuksestamme ulko-oviin laitetussa tiedotteessa (Liite 4. Tiedote varhaiskasvatusikäisten lasten vanhemmille), jonka tarkoitus oli ennakoida ja orientoida tutkimukseen osallistumista. Kyselylomakkeet toimitettiin päiväkodin varhaiskasvattajille 17.4.2015 ja päiväkodin varhaiskasvatusikäisten lasten vanhemmille 11.5.2015. Lasten vanhemmille osoitettuja kyselylomakkeita veimme päiväkodille 110 ja varhaiskasvattajille 25 kappaletta. Varhaiskasvatusikäisten lasten vanhemmille suunnattu kyselylomake jaettiin varhaiskasvatusyksikön työntekijöiden toimesta. Vastausaikaa heillä oli reilu kaksi viikkoa. Päiväkodin ulko-oviin laitetussa tiedotteessa, päiväkodin varhaiskasvatusikäisten lasten vanhemmille tarkoitetussa saatekirjeessä (Liite 6. Saatekirje varhaiskasvatusikäisten lasten vanhemmille) ja ohjeistuksessa päiväkodin varhaiskasvattajille (Liite 3. Ohjeistus varhaiskasvatusyksikön varhaiskasvattajille) ilmoittamiimme sähköpostiosoitteisiin emme saaneet yhteydenottoja, esim. heränneitä kysymyksiä, tutkimuksen aikana.

Varhaiskasvattajien vastattua tutkimuskyselyyn, analysoimme vastauksia ja muokkasimme saamiemme vastausten perusteella vanhemmille annettavaa kyselylomaketta. Lisäsimme vanhempien kyselylomakkeeseen tarkentavia kysymyksiä päiväkodissa järjestettyjen tapaamisten merkityksestä yhteistyön kannalta. Kysyimme lisäksi, ovatko vanhemmat yleensä tekemisissä tietyn kasvattajan vai vaihtelevasti eri kasvattajien kanssa, ovatko vanhemmat saaneet kasvattajilta neuvoja tai ohjausta tukipalvelujen pariin, ja ovatko vanhemmat osallistuneet päiväkodin toiminnan suunnitteluun. Muokkasimme kysymyksiä kehuista ja kehittävästä palautteista siten, että kysyimme myös, mitä kehut ja kehittävä palaute on koskenut. Kasvattajilta kysyimme ainoastaan, olivatko he antaneet ja saaneet kehuja ja kehittävää palautetta sekä miten he olivat niiden antamisen ja saamisen kokeneet.

2.2 Aineiston analysointi

Täytetyt kyselylomakkeet palautettiin nimettöminä suljetussa kirjekuoressa varhaiskasvatustyksikköön. Noudimme suljetut kirjekuoret toukokuussa 2015 varhaiskasvatustyksiköstä. Vain me tutkimusentekijät näimme palautettujen kyselylomakkeiden vastaukset. Kyselyymme vastasi 18 tutkimukseen osallistuvan päiväkodin varhaiskasvattajaa ja 42 päiväkodin asiakkaana olevaa varhaiskasvatusikäisen lapsen vanhempaa, joista 34 ilmoitti olevansa äiti ja kahdeksan isä. Kyselylomakkeista viisi oli täytetty äidin ja isän yhteistyönä.

Analyysimme eteni vaiheittain. Ensimmäiseksi avasimme suljetut kirjekuoret ja luimme ne läpi. Keskustelimme ja vedimme alustavan yhteenvedon vastauksista. Koimme tärkeäksi litteroida aineisto tekstimuotoon. Täten aineisto oli kysymyksittäin jaoteltu ja jatkuvasti molempien saatavilla. Saadaksemme mahdollisia koulutuskohdaisia piirteitä, ryhmittelimme varhaiskasvattajien vastaukset koulutuksittain, mutta se osoittautui tarpeettomaksi, joten jaottelimme varhaiskasvattajien vastaukset varhaiskasvatusikäisten lasten vanhempien vastausten jaottelun mukaisesti kysymyksittäin. Kyselylomakkeet eroteltiin toisistaan kirjain- ja numerokoodilla, esim. sosionomi 1 näyttäytyy numeraalisella koodilla S1, lastentarhanopettaja 1: LTO1, lähihoitaja 1: LH1, ja perhepäivähoitaja 1: P1. Varhaiskasvatusikäisten lasten vanhempien vastausten koodi koostui Ä (äiti) ja/tai I (isä) -kirjaimesta ja juoksevasta numeroinnista, esim. äiti 12, Ä12, ja äiti ja isä 24, ÄI24. Litteroitua aineistoa kertyi 91 sivua.

Eskolan (2015, 197) mukaan analyysin myötä aineiston informaatioarvo kasvaa. Analyysin tehtävä on tiivistää, jäsentää ja järjestää aineisto. Tämän tavoitteen saavuttamiseksi käytimme teemoittelua. Ryhmittelimme vastauksia tutkimuskysymysten mukaisesti yhteneviin ja eriäviin näkemyksiin yhteistyöstä. Lopullinen tuulososion jaottelu koostuu neljästä päivähoidossa tapahtuvasta yhteistyön ajanjaksosta: yhteistyön aloitus, yhteistyön toteutuminen arjessa, yhteistyön toteutuminen järjestetyissä tapaamisissa ja yhteistyön tulevaisuus. Aineisto loi puitteet ajanjaksolliselle yhteistyön tarkastelulle. Teemoittaisen analyysin lisäksi tarkastelimme vastauksia vastaaja kerrallaan. Vastaus tai vastauksen täydennys johonkin kysymykseen löytyi vastaajan toisesta tai toisista vastauksista. Täten huolellisuus korostui vastausten läpikäynnissä. Tutkimustulosten valottamiseksi nostimme vasta-

uksista mielenkiintoisia sitaatteja. Sitaattien ensisijainen tarkoitus on perustella tulkintojamme, toisekseen kuvata aineistoa esimerkein. Sitaatteja ei ole muokattu, jotta vastauksen paikkansapitävyys ja tarkoitus säilyisi. (Eskola 2015, 194, 196–198, 203–204.)

Aineisto kvantifioitiin, eli määritettiin yhtenevien asioiden esiintyvyyden määrä vastauksissa, soveltuvin osin (Tuomi & Sarajärvi 2009, 120). Laadullisen aineiston analysoinnissa on mahdollista käyttää laskemista, mutta määrien ilmaisutavat tar-koilla luvuilla ja näennäistilastollisilla ilmaisuilla eivät ole ihanteellisia (Eskola 2015, 205). Koska vastauksista ei ollut aina selkeästi nähtävissä vaihtoehdot kyllä tai ei, käytimme näkemyksien yhteneväisyyksiä ja eriävyyksiä raportoidessa näennäistilastollisia ilmaisuja, kuten ”lähes jokainen” ja ”muutama vastaaja”. Tutkimuk-sen tulosten kirjoittamisen jälkeen kytkimme empiirisen aineistomme teorioihin ja aikaisempiin tutkimuksiin, jotka on esitetty luvussa Yhteistyö kantaa hedelmää.

Vastauksien laatu oli vaihteleva sekä vastaaja- että kysymyskohtaisesti. Yleisesti ottaen kaikkiin kysymyksiin vastattiin jollain lailla: osa lyhyesti, osa monipuolisesti. Osaan kysymyksistä vastaajalla oli mahdollisuus käyttää vastauksen osana Kyllä ja Ei -vaihtoehtoja, joiden tueksi kysyimme avaavamman kysymyksen. ”Rastituksen” tavoitteena oli keventää ja motivoida kyselylomakkeeseen vastaamista. Nä-kisimme, että toisaalta ”rastituksella” on ollut vastaajien määrää lisäävä vaikutus, toisaalta ”rastitus” on saattanut edistää vastaajan vastaamaan hätiköidysti. Mo-nessa kysymyksessämme vastaajat vastasivat pelkästään Kyllä tai Ei. Näistä vas-tauksista päätellen kysymystapamme on heikentänyt vastausten laatua. Esimer-kiksi kysyessämme isäinpäivätapahtumaan osallistumisesta, vastanneista kuusi vastasi olleensa tapahtumassa, vaikka suurin osa vastaajista kertoi, ettei kyseistä tapahtumaa ollut järjestetty lainkaan tutkimuksen kohteena olevassa päiväkodissa. Toisaalta saattaa olla, että perhe on vastannut olleensa jonkin muun päiväkodin kyseenlaisessa tapahtumassa. Yksi palautunut kyselylomake vaikutti siltä, ettei vastaaja ollut huomannut kyselylomakkeen olevan kolmesivuinen, sillä hän oli vas-tannut vain ensimmäiseen ja viimeiseen kyselylomakkeen sivuun.

2.3 Tutkimuksen eettisyys ja luotettavuus

Laadullisessa tutkimuksessa valta on tutkijalla. Täten on erityisen tärkeää ennakoida luotettavuuskriteerien toteutuminen. Yleisiä laadullisen tutkimuksen luotettavuuskriteerejä ovat vahvistettavuus, arvioitavuus, tulkinnan ristiriidattomuus, luotettavuus tutkittavan kannalta ja saturaatio. Kun tutkijan tulkinnot luetutetaan tutkimuksen kohteella tai kohteilla, tulkinnot vahvistuvat oikeiksi. Vahvistettavuus voidaan todentaa myös vertaamalla eri lähteistä saatuja tietoja omaan tulkintaan. Tieteellisen työn läpinäkyvyys taataan tarkalla dokumentoinnilla. Opinnäytetyön prosessi ja sen sisällyttämät valinnat kuvataan ja perustellaan. Täten opinnäytetyön lukija voi aukottomasti arvioida tutkimusprosessia ja sen luotettavuutta. Koska tulkintoja voidaan ajatella olevan yhtä paljon kuin on niiden tulkitsijoita, tulkintojen ristiriidattomuus varmistuu toisen tutkijan päätyessä yhtenevään johtopäätökseen. Saturaatio eli kylläntyminen toteutuu, kun vastaukset alkavat toistua, joka osoittaa myös vastausten määrän olevan riittävä. (Kananen 2014, 42, 151–154.)

Laadullisen tutkimuksen yleisyys, kuten väite, yleispätevä eettinen periaate tai ohje, pohjautuu tutkimusaineiston sijaan tulkintaan. Tulkinta syntyy tutkijan, tutkimusaineiston ja teorian välisenä vuoropuheluna. Kun tutkija pystyy kuvaamaan jonkin asian merkitystä jollekin henkilölle jossakin tilanteessa, ajassa ja paikassa, tutkimus on yleistettävä. (Vilkkä 2015, 195–196.)

Luotettavuus on tutkimuksen perusta. Varhaiskasvatusyksikön johtaja myönsi tutkimusluvan tutkimuslupahakemuksessamme (Liite 2. Tutkimuslupahakemus). Hirsjärven, Remeksen ja Sajavaaran (2013, 27) mukaan tutkimuksen kohteina olevilla on oikeus tietää tutkimuksen kulku ennakkoon. Orientoimme varhaiskasvattajat tutkimuspäiväkodissa ja tiedotimme tutkimuksesta päiväkodin ulko-oviin laitetussa tiedotteessa ja kyselylomakkeen mukana olleessa saatekirjeessä. Varhaiskasvatusikäisten lasten vanhempien ja varhaiskasvatusyksikön kasvattajien täyttämistä kyselylomakkeista koostuvaa tutkimusaineistoa käytettiin tutkimuksemme analysointiin ja raportointiin.

Mäkisen (2006, 93) mukaan kysely tulisi testata etukäteen skeptisillä ja kriittisillä vastaajilla. Lähetimme sähköpostilla varhaiskasvattajille suunnatun kyselylomakkeen tarkastettavaksi tutkimukseen osallistuvan päiväkodin johtajalle. Johtaja ava-

si kyselylomakkeelle sokeutuneita silmiämme esittämällä sanamuutosta kysymyslomakkeen teema-alueen Kehut ja kritiikit muuttamisesta muotoon Kehut ja kehittävä palaute. Johtaja perusteli ehdotustaan sillä, etteivät varhaiskasvattajat lähtökohtaisesti anna kritiikkiä, vaan kehittävää palautetta. Luetutimme varhaiskasvattajien kyselylomakkeen lisäksi omien harjoittelupaikkojemme päiväkodin johtajilla ja kasvattajilla. Muokkasimme kyselyn rakennetta selkeämmäksi palautteen perusteella.

Kyselylomakkeiden kysymykset eivät johdatelleet vastaajia vastaamaan tietyllä tavalla. Kysymyksissä kysyttiin, miten joku asia oli koettu. Yhtä kysymystämme lasten vanhemmille voidaan kuitenkin pitää johdattelevana. Kysymyksessä C. 1. tapaamisista kysyimme, ovatko henkilökohtaiset kasvatust keskustelut vanhempien kokemusten mukaan parantaneet yhteistyötä. Koska vastanneista vanhemmista vain kaksi vastasi, etteivät kasvatust keskustelut olleet parantaneet yhteistyötä, voi olla mahdollista, että kysymysmuodolla oli vaikutusta vastauksiin. Kysymys olisi voitu muotoilla seuraavasti: Minkälaista vaikutusta henkilökohtaisilla kasvatust keskusteluilla on ollut yhteistyön kannalta. Vanhemmille esitetty kyselylomakkeemme kysymys ryhmätapaamisten riittävästä määrästä tuotti epäselviä vastauksia. Ryhmätapaamiset tulkittiin vastaajien keskuudessa eri tavoin. Kasvattajilta kysyimme, mitä mieltä he olivat vanhempien ja kasvattajien välisten muiden (kuin varhaiskasvatust keskustelujen ja vanhempainiltojen) tapaamisten määrästä. Kasvattajilta saimme selkeämpiä vastauksia kysymyksen selkeämmän muotoilun ansiosta.

Vanhempien ja varhaiskasvatustyksikön työntekijöiden täyttämien kyselylomakkeiden vastauksia ei vääristelty. Opinnäytetyöstä ei ole tunnistettavissa varhaiskasvatustyksikkö tai yksittäisen vastaajan henkilöllisyys. Varhaiskasvatustyksiköstä käytetään ilmaisua ”kunnallinen varhaiskasvatustyksikkö”. Varhaiskasvatustikäisten lasten vanhempien anonymiteetti varmistettiin nimettömällä vastaamisella ja täytetyn kyselylomakkeen laittamisella suljettuun kirjekuoreen. Raportoimme saamamme kyselyvastaukset niiden sisältöä vääristämättä.

Kaikista kyselylomakkeista saaduista tiedoista ei ollut tutkimuksemme kannalta hyötyä tai merkitystä. Varhaiskasvattajien työkokemuksella ei ollut merkitystä, paitsi yksi vastaaja vetosi joihinkin kysymyksiin vastatessaan vähäiseen kokemukseensa jättäessään vastaamatta. Vanhempien yhteisellä vastaamisella ei ollut

merkitystä tutkimuksessamme saamiemme vastausten perusteella, mutta parissa äidin ja isän yhteisesti vastatussa lomakkeessa oli käytetty minä -muotoa. Vastanneiden vanhempien sukupuoli näkyi siten, että suurin osa vastanneista oli äitejä. Lisäksi vastanneiden isien vastaukset olivat sisällöllisesti suppeampia kuin äitien vastaukset. Äitien rooli päiväkodin yhteistyökumppanina näyttää saamiemme vastausten perusteella olevan suurempi kuin isien.

3 VARHAISKASVATUS

Tässä luvussa perehdymme aluksi varhaiskasvatukseen yleisesti; mitä se tarkoittaa ja mitä se pitää sisällään. Sen jälkeen käymme läpi varhaiskasvatustyötä ohjaavia linjauksia, uutta varhaiskasvatustusta ja hallitusohjelmassa vireillä olevaa subjektiivisen päivähoito-oikeuden rajoittamista. Kolmannessa alaluvussa kerromme tavoitteellisen varhaiskasvatustyön vaiheet. Päiväkodin ja vanhempien yhteistyön kannalta on tärkeää ymmärtää, mitä varhaiskasvatuspalveluilla on tarkoitus tarjota lapselle ja perheelle. Lisäksi on huomioitava ne resurssit, jotka päiväkodilla on käytettävissä.

3.1 Mitä varhaiskasvatus on?

Härkösen (2002, 116–117) teoksesta ilmenee, että jo 1980-luvulla yleisen kasvatustieteen edustajat ovat pohtineet sitä, mitä varhaiskasvatus on, ja todenneet, että varhaiskasvatus -käsitteestä voidaan jäsentää kolme ulottuvuutta: käytäntö, oppiaine ja tutkimusalue. Käytännön ulottuvuuteen kuuluvat perushoito, hoito, kasvatus, opetus, opettelu, opiskelu sekä oppiminen. Tieteelliseen tutkimukseen liittyvät käsitteet ovat tiede, tutkimus, tieteenala, tutkimusala sekä akateemisuus. Oppiaineulottuvuudesta taas on käytetty ilmaisuja varhaiskasvatus oppiaineena sekä varhaiskasvatus oppiaineena ja opetusvälineenä. Ulla Härkönen (Emt., 117) on tutkinut näitä kolmea ulottuvuutta, ja hänen mielestään on myös neljäs ulottuvuus; varhaiskasvatusajattelu. Sillä Härkönen tarkoittaa varhaiskasvatukseen kohdistuvia ajatuksia, tietoja, mielipiteitä, näkemyksiä, ideoita ja havaintoja.

Varhaiskasvatus muodostuu suunnitelmallisesta ja tavoitteellisesta kasvatuksen, opetuksen ja hoidon kokonaisuudesta, jossa korostuu erityisesti pedagogiikka. Keskeistä varhaiskasvatuksessa on myös lapsen omaehtoinen leikki. Laadukas varhaiskasvatus edellyttää kasvattajilta vahvaa ammatillista osaamista ja tietoisuutta, sekä kokonaisvaltaista näkemystä lapsen kasvusta, kehityksestä ja oppimisesta. Kasvattajien osaaminen koostuu erityisesti varhaiskasvatuksellisesta tiedosta, mutta myös monitieteisestä tiedosta ja tutkimuksesta, sekä pedagogisten menetelmien hallinnasta. Lisäksi kasvatuksen ammattilaisten työhön kuuluu tiivis

yhteistyö perheiden kanssa, jolloin kasvatustehtävästä muodostuu lapsen kannalta mielekäs kokonaisuus. (Stakes 2005, 11.)

Varhaiskasvatus on yhteiskunnan järjestämää, valvomaan ja tukemaan toimintaa, jota kunnat, järjestöt, yksityiset palveluntuottajat ja seurakunnat tuottavat. Varhaiskasvatuspalveluja järjestetään päiväkotitoimintana, perhepäivähoitona ja erilaisina avoimina toimintoina. Varhaiskasvatuksen osana tarjotaan myös esiopetusta, joka on vuotta ennen oppivelvollisuuden alkamista tarjottavaa suunnitelmallista opetusta ja kasvatusta. (Stakes 2005, 11.)

3.2 Varhaiskasvatustyötä ohjaavat linjaukset

Varhaiskasvatuksen valtakunnalliset linjaukset sisältävät varhaiskasvatuksen keskeiset periaatteet ja kehittämisen painopisteet. Valtakunnallisella tasolla määritetään myös varhaiskasvatuksen ja siihen sisältyvän esiopetuksen toteuttamista koskevat lait ja asetukset. Valtakunnallisen varhaiskasvatuksen ohjauksen väliinä toimivat Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet, jolla ohjataan valtakunnallisesti varhaiskasvatuksen sisältöä, laatua ja kuntien varhaiskasvatussuunnitelmien laatimista. Esiopetusta ohjaa lisäksi valtakunnallisesti Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet. (Stakes 2005, 7-9.)

Kuntien tehtävänä on Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden pohjalta arvioida kuntansa varhaiskasvatuksen palveluiden toteutumista. Kunta tai useampi kunta yhdessä laativat varhaiskasvatussuunnitelman huomioiden kunnan omat linjaukset, strategiat ja tavoitteet. Kunnan lisäksi myös varhaiskasvatusyksiköt laativat omat varhaiskasvatussuunnitelmansa, joista muodostuu yhdessä esiopetuksen opetussuunnitelman kanssa yhtenäinen kokonaisuus. Yksikkökohtaisessa varhaiskasvatussuunnitelmassa kuvataan yksityiskohtaisemmin varhaiskasvatuksen toteutumista käytännössä ja siinä painotetaan yksikön omia erityispiirteitä. Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma ja lapsen esiopetuksen suunnitelma laaditaan vanhempien kanssa yhteistyössä. (Stakes 2005, 9.)

Varhaiskasvatusta koskevaa lainsäädäntöä on uudistettu siten, että lasten päivähoitosta annetun lain (36/1973) nimike on muutettu varhaiskasvatuslaiksi ja käyt-

töön on otettu käsite varhaiskasvatus. Varhaiskasvatuslain ensimmäinen vaihe on tullut voimaan 1.8.2015 alkaen. Ensimmäistä kertaa varhaiskasvatus määritellään lain tasolla ja sille on asetettu kattavat tavoitteet. Laissa korostetaan erityisesti lapsen etua toiminnan järjestämisessä. Lapsen mielipide ja toivomukset tulee selvittää suunniteltaessa, toteutettaessa ja arvioitaessa lapsen varhaiskasvatusta. Myös lapsen vanhemmille ja muille huoltajille on annettava mahdollisuus osallistua ja vaikuttaa lapsensa varhaiskasvatukseen sekä toimintayksikön varhaiskasvatuksen suunnitteluun ja arviointiin. (OKM 2015.)

Varhaiskasvatuslain (L 19.1.1973/36) 2a §:n mukaan varhaiskasvatuksen yhdeksi tärkeäksi tavoitteeksi on määritelty toimiminen yhdessä lapsen sekä lapsen vanhemman tai muun huoltajan kanssa. Lisäksi varhaiskasvatuksen tulee tukea lapsen vanhempaa tai muuta huoltajaa kasvatustyössä. Näin voidaan turvata lapsen tasapainoinen kehitys ja parantaa lapsen kokonaisvaltaista hyvinvointia. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa (2005, 31) todetaan, että vanhempien ja varhaiskasvattajien välisen yhteistyön, eli kasvatuskumppanuuden lähtökohtana ovat lapsen tarpeet ja hyvinvointi. Varhaiskasvattajien vastuulla on sisällyttää kasvatuskumppanuus alusta alkaen luontevaksi osaksi varhaiskasvatusta.

Laissa säädetään, että varhaiskasvatusympäristön on oltava kehittävä, oppimista edistävä sekä terveellinen ja turvallinen lapsen ikä ja kehitys huomioiden. Säännöksellä tarkoitetaan niin fyysistä, psyykkistä kuin sosiaalistakin ympäristöä. Lainmuutoksen myötä varhaiskasvatuksen asiantuntijavirastona toimii Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen sijasta Opetushallitus. Sen tehtäviin kuuluvat varhaiskasvatuksen kehittäminen ja varhaiskasvatuksen järjestämisen seuranta. Opetushallituksen vastuulla on myös laatia valtakunnalliset varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. Perusteiden pohjalta kunnat ja muut palvelun tuottajat laativat paikalliset varhaiskasvatussuunnitelmat. Jokaiselle päiväkodissa tai perhepäivähoidossa olevalle lapselle on laadittava henkilökohtainen varhaiskasvatussuunnitelma. Paikalliset suunnitelmat voidaan ottaa käyttöön ja lasten varhaiskasvatussuunnitelmia voidaan ryhtyä laatimaan viimeistään 1.8.2017 Opetushallituksen hyväksyttyä ensin varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. (OKM 2015.) Nimensä mukaisesti lapsen henkilökohtainen varhaiskasvatussuunnitelma tarkoittaa lapsen kasvatuk-

sen suunnittelua. Oletuksena tässä suunnittelussa on, että vanhempi on siihen osallinen. (Alasuutari 2010, 57.)

Yksi uusi säännös lainsäädännössä on, että varhaiskasvatuksen järjestäjällä on velvollisuus arvioida antamaansa varhaiskasvatusta sekä osallistua ulkopuoliseen toimintansa arviointiin. Varhaiskasvatuksen arviointi tulee olemaan osa Kansallisen koulutuksen arviointikeskuksen toimintaa. Päiväkodin ja varhaiskasvatusikäisten lasten vanhempien yhteistyön kannalta olennaista tässä säännöksessä ovat vaatimukset arvioinnin suunnitelmallisuudesta ja säännöllisyydestä, sekä lasten ja vanhempien osallistumisen mahdollistaminen niihin. Arviointien keskeiset tulokset tulee lisäksi julkistaa. (OKM 2015.)

Lakiin sisältyvä uusi säännös on myös velvoite eri tahojen yhteistyölle. Kunnan täytyy varhaiskasvatusta järjestäessään toimia yhteistyössä opetuksesta, liikunnasta ja kulttuurista, sosiaalihuollosta, lastensuojelusta, neuvolatoiminnasta ja muusta terveydenhuollosta vastaavien sekä muiden tarvittavien tahojen kanssa. (OKM 2015.) On tärkeää, että varhaiskasvatuksen ammattilaiset tekevät yhteistyötä yli sektorirajojen siten, että perheet ovat aidosti osallisia kaikessa toiminnassa. Tällainen varhainen ja avoin yhteistyö ehkäisee monia pulmia ja ongelmien kasautumista, kuten esimerkiksi syrjäytymistä. (Lammi-Taskula, Karvonen & Ahlström 2009, 187.)

Tuoreessa varhaiskasvatuslaissa todetaan, että subjektiivinen oikeus varhaiskasvatukseen on ensisijaisesti lapselle kuuluva oikeus. Tästä huolimatta hallitus on antanut eduskunnalle esityksen, jossa subjektiivinen päivähoito-oikeus rajataan 20 tuntiin viikossa. Päivähoito-oikeuden rajaaminen koskee muun muassa työttömien ja vanhempainvapaalla olevien vanhempien lapsia. Rajaus ei kuitenkaan koske niitä perheitä, joilla on tarve kokopäiväiseen varhaiskasvatukseen lapsen kehityksen, tuen tarpeen tai perheen olosuhteiden takia. Päivähoito-oikeuden lisäksi hallitus esittää yli kolmevuotiaiden lasten päivähoitoryhmien suurentamista. Jatkossa yhtä hoitajaa kohti voisi olla seitsemän sijaan kahdeksan yli kolmevuotiasta lasta. Hallituksen molempien esitysten on tarkoitus astua voimaan syksyllä 2016. (OPM 28.8.2015.) Päivähoitoryhmien suurentaminen heikentää kasvattajien mahdollisuuksia huomioida kunkin lapsen yksilölliset tarpeet, vaikka hallituksen Lapsi- ja perhepalvelujen muutosohjelmassa lapsen etua ja vanhemmuuden tukea pidetään

ensisijaisina. (Iivonen 23.10.2015.) Kasvattajien resurssien väheneminen ei voi olla heijastumatta kasvattajien ja vanhempien väliseen yhteistyöhön.

Sekä varhaiskasvatusalan ammattilaiset että päiväkotilasten vanhemmat ovat kritisoineet päivähoito-oikeuden rajaamista ja päivähoitoryhmien suurentamista. Päiväkodin johtaja Eija Salmen mukaan varhaiskasvatuksen yksilöllisyys kärsii, jos lapsimäärä ryhmässä kasvaa. Salmea häiritsee myös vanhempien syyllistäminen päiväkotipalveluiden turhasta käytöstä. Salmen mukaan vanhemmat tuovat lapsensa syystä hoitoon, vaikka päivähoitomaksut tuntuvat monista vanhemmista kovalta. (Vänttilä 10.6.2015.)

3.3 Tavoitteellisen varhaiskasvatustyön vaiheet

Varhaiskasvatustyö on tavoitteellista työtä, jossa kasvattajan tehtävä on parantaa lapsen kykyä selviytyä elämässään ja parantaa lapsen elämänhallintaa. Kasvattajan lisäksi lasta ja hänen perhettään palvelevat tarpeen mukaan myös monet muut ammattilaiset ja erilliset palvelut. Tavoitetta kohti etenevä kasvatustyö on prosessi, jota täytyy säännöllisesti arvioida. Kasvattajan, muiden ammattilaisten, lapsen ja hänen perheensä yhteisten havaintojen ja arviointien mukaan voidaan tavoitteita tarvittaessa muuttaa. Tavoitteellinen työ voidaan jakaa kolmeen vaiheeseen. Ensimmäinen vaihe on tavoitteen määrittäminen. Tässä vaiheessa luodaan hyvä ja luottamuksellinen suhde työntekijän ja asiakkaan välille, eli kasvattajan ja lapsen sekä vanhempien välille. Luottamukselliseen suhteeseen kuuluu, että osapuolet sopivat tavoitteista yhteistyössä. Asiakkaan tilanteen arviointi ja voimavarojen kartoittaminen on oleellista tavoitteita asetettaessa. (Rostila 2001, 59–86.)

Henkilöstön ja vanhempien välinen vuoropuhelu alkaa heti päivähoidon aloitusvaiheessa, joka on erityisen merkittävä vaihe lapsen ja perheen elämässä. Etenkin silloin on kiinnitettävä huomiota lapsen ja vanhemman välisen vuorovaikutuksen tukemiseen, joka on yksi kasvatuskumppanuuden tavoitteista. (Kaskela & Kekkonen 2006, 23.) Kasvatuskumppanuus tarkoittaa päivähoidon henkilöstön ja vanhempien välistä yhteistyötä. Vastuu jokaista varhaiskasvatuksen asiakasperhettä koskevan kumppanuussuhteen syntymisestä on henkilöstöllä. Kasvatuskumppanuuden tarkoituksena on yhdistää vanhempien asiantuntemus lapsestaan ja kas-

vattajan ammatillinen tieto ja osaaminen lapsen kasvun, kehityksen ja oppimisen tukemiseksi. Kasvatuskumppanuus rakentuu osapuolien väliselle vuorovaikutukselle. Vuorovaikutuksen periaatteita ovat kuuleminen, kunnioitus, luottamus ja dialogisuus. (Kekkonen 2012, 42–43.)

Kasvatuskumppanuudessa on kyse siitä, että varhaiskasvattajat ja vanhemmat yhdessä etsivät ja luovat molemminpuolista tiedonvaihdon kulttuuria. Jo päivähoitosuhteen alussa kasvattajat voivat vahvistaa vanhempien osallisuutta osoittamalla kiinnostusta vanhempien ajatuksia kohtaan. Vanhemmille on tärkeää saada ilmaista odotuksia, pelkoja ja toiveita päivähoidosta ja vanhemmilla on tasavertaisempi asema osallistua päivähoidon suunnitteluun ja toteutukseen, kun vanhempien asiantuntemus omasta lapsestaan huomioidaan. (Kaskela & Kekkonen 2006, 26.)

Rostilan (2001, 59–86) mukaan toinen vaihe tavoitteellisessa kasvatustyössä on tavoitetta kohti eteneminen, jossa toteutetaan yhdessä sovittua suunnitelmaa. Vanhempien osallistuminen suunnitteluun tarkoittaa kasvattajien ja vanhempien yhteistä dialogia kasvatuseroista, kasvatuskäsityksistä ja kasvatustapojen eroista. Yhteisen dialogin ansiosta selviävät molempien osapuolten näkemykset toimivasta yhteistyöstä. Vanhemmat voivat osallistua päivähoidon toimintaan monin tavoin; osallistumalla kasvatustapahtumiin ja vanhempainiltoihin, sekä olemalla mukana tapahtumien järjestämisessä. Vanhemmat voivat osallistua myös vanhempainneuvostoon, mutta jos vanhempi on hyvin kiireinen, voi aktiivinen osallistuminen päivähoidon arkeen onnistua hyvin myös päivittäisten lapsen tuonti- ja hakutilanteiden kautta. Jokainen yksittäinen tapahtuma on merkityksellinen, jos vanhempien omaehtoiselle puhumiselle ja jakamiselle annetaan tilaa. (Kaskela & Kekkonen 2006, 26.)

Varhaiskasvatuksen kasvattajat järjestävät vanhemmille mahdollisuuksia kasvatustapahtumiin sekä oman lapsen osalta, että myös yhdessä muiden vanhempien ja koko henkilöstön kanssa. Jokaiselle lapselle päivähoidossa laaditaan varhaiskasvatussuunnitelma yhteistyössä vanhempien kanssa ja suunnitelman toteutumista arvioidaan säännöllisesti. Yhdessä laaditun varhaiskasvatussuunnitelman tavoitteena on huomioida lapsen yksilöllisyys ja vanhempien näkemykset toiminnan järjestämisessä. (Stakes 2005, 31–32.)

Lapsen varhaiskasvatussuunnitelman laadinnassa käytetään yleensä apuna lapsen henkilökohtaista varhaiskasvatussuunnitelmalomaketta. Alasuutari (2010, 70–71) toteaa Kekkosen (2012, 124) mukaan, että varhaiskasvatuskeskusteluissa käytettävä varhaiskasvatussuunnitelmalomake ohjaa keskustelua institutionaalista näkökulmasta käsin. Vanhemman rooli saattaa jäädä lomakkeen täyttäjäksi. Lomakkeen avulla määritetään mikä on normaalia ja mihin tulee pyrkiä, jolloin lapsen ja perheen yksilöllisyyden huomiointi voi kärsiä.

Keskitymme tässä tutkimuksessamme tavoitteellisen kasvatustyön aloitukseen ja toteutukseen, mutta toki yksi tärkeä vaihe on myös työskentelyn päättäminen. Rostilan (2001, 59–86) mukaan viimeinen, kolmas vaihe tavoitteellisessa kasvatustyössä on työskentelyn päättäminen. Tavoitelähtöisessä työssä ensisijainen peruste yhteistyön päättämiseksi on tavoitteiden saavuttaminen. Varhaiskasvatuksessa lapsen oppimista, kasvua ja kehitystä seurataan jatkuvasti. Yleinen tavoite on, että esikoulun jälkeen lapsi olisi valmis jatkamaan peruskouluun. Esikoulun päättyessä työ kasvattajan ja lapsen sekä hänen perheensä välillä luonnollisesti päättyy. Joskus yhteistyö kuitenkin päättyy ennalta suunnittelematta, joko työntekijästä tai asiakkaasta riippumatta, esimerkiksi perheen muuttaessa muualle. Aina yhteistyön päättyessä tulisi työntekijän käydä asiakkaan kanssa tunteita läpi. Joskus tunnereaktiot voivat olla hyvinkin voimakkaita, sekä asiakkaalla, että työntekijällä.

4 YHTEISTYÖ KUMPPANEIDEN VÄLISENÄ SILTANA

Tässä luvussa tarkastelemme yhteistyötä eri näkökulmista ja toteutusta käytännössä. Alasuutarin (2005, 84) mukaan yhteistyön käsite on muuttunut siten, että 1970–1980 -luvulla korostettiin kasvattajan ja 1990-luvulla asiakkaan asiantunte-
musta. Nykyisin yhteistyössä osapuolien roolit ovat tasavertaiset. Pohdimme van-
hempien osallisuutta varhaiskasvatuksen käytännöissä ja tutustumme myös var-
haiskasvatuksen ammattilaisten moniammatilliseen yhteistyöhön sekä palveluoh-
jaukseen, joiden avulla lasta ja perhettä voidaan tukea monin tavoin.

4.1 Päiväkodin ja vanhempien välinen yhteistyö

Vanhempien ja kasvattajien välisestä vuorovaikutuksesta on puhuttu eri aikakau-
sina eri käsitteillä riippuen näkökulmasta. Käytettyjä käsitteitä ovat olleet muun
muassa yhteistyö, tukeminen ja kumppanuus. Aiemmin tukemisen käsite on ollut
laajasti käytössä; esimerkiksi päivähoitolaissa yhteistyöstä on kirjoitettu tukemisen
näkökulmasta. Nykyään tukemisen sijaan puhutaan yleisemmin kumppanuudesta,
sillä tukeminen mielletään yleisesti asiantuntijan keskeiseen rooliin asettaen sa-
malla vanhemmat tietämättömämmän rooliin. Kumppanuusajattelu taas korostaa
ammattilaisten ja vanhempien tasavertaisuutta. (Karila ym. 2006, 92.)

Marjatta Kallialan (2012, 93–95) mukaan kasvatuskumppanuus -käsitettä on
markkinoitu niin laajasti, että siitä on muodostunut jonkinlainen muoti-ilmiö. Kalliala
toteaa kasvatuskumppanuuden olevan kuitenkin käytännössä pelkkä illuusio, sillä
kasvatuskumppanuusajattelussa korostetaan tasavertaisuutta, vaikka tosiasias-
sa vanhemmilla ja kasvattajilla on keskenään erilaiset asemat suhteessa lapseen.
Kalliala korvaisi tasavertaisuuden keskinäisellä arvonannolla, kunnioittavalla suh-
tautumisella ja luottamuksella. Kallialan mukaan suomalainen kasvatuskump-
panuusajattelu vie jopa huomion pois lasten kanssa tehtävästä työstä. Niinpä Kal-
liala ehdottaakin, että epärealistisesta kasvatuskumppanuuden tasavertaisuusta-
voitteesta luovutaan ja palataan takaisin vanhempien kanssa tehtävään yhteistyö-
hön, jolle asetetaan realistiset tavoitteet.

Maarit Alasuutari (2010, 21–22) toteaa, että hyvin tärkeä osa lapsen omaa varhaiskasvatussuunnitelmaa on vanhempien ja päivähoidon työntekijöiden yhteistyön kehittäminen. Vaikka päivähoidon työntekijöiden ja vanhempien välisiä keskusteluja on käyty koko päivähoidon historian ajan, on vuoden 2003 Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa esitetty varhaiskasvatussuunnitelma kodin ja päivähoidon yhteistyömuotona. Lisäksi vanhempien ja päivähoidon työntekijöiden suhde on määritelty kasvatuskumppanuudeksi. Kasvatuskumppanuuden avulla pyritään tekemään vanhemmista ja työntekijöistä tasavertaisia suhteessa asiantuntijuuteen lapsesta. Varhaiskasvatuskeskusteluissa on kyse vanhempien ja päivähoidon työntekijöiden yhteisestä kasvatuksen suunnittelusta kasvatuskumppanuuden periaatteen mukaan.

Paananen (2006, 74, 77) tutki päivähoidon henkilökunnan ja vanhempien välistä yhteistyötä, ja huomasi, ettei kasvatuskumppanuus aina toteudu vanhempien toivomalla tavalla. Paanasen tutkimuksen tuloksista selvisi, että vanhempien näkemykset yhteistyön laajuudesta ja merkityksellisyydestä eivät olleet yhteneviä päivähoidon henkilöstön käsitysten kanssa. Paanasen mukaan päivähoidossa pitäisi löytää erilaisia osallistamismuotoja syrjäytymisvaarassakin oleville perheille. Yhtenä esimerkkinä hän mainitsee vanhempi-lapsisuhteen myönteistä vuorovaikutusta tukevat ryhmät. Yksi hyväksi havaittu keino vahvistaa lapsen, vanhemman ja kasvattajan välistä suhdetta on kasvattajan vierailu perheen kotiin.

Kotikäyntejä on tehty aina lastentarhojen perustamisesta lähtien. Käynnit kohdistuivat aikaisemmin pääasiassa sosiaalisesti ja taloudellisesti heikko-osaisiin perheisiin, mutta nykyään kotikäyntejä voidaan tehdä lapsen aloittaessa päivähoito tai lastensuojelun ja/tai sosiaalityön vuoksi. Varhaiskasvatuksen kotikäynti mahdollistaa lapsen ja kasvattajan välisen ensikontaktin, helpottaakseen yhdessä vanhempien kanssa lapsen päivähoidon aloittamista. Kotikäynnin mieltämiseen liittyy tulkinta kotikäynnin tavoitteesta ja tehtävästä, oikeutuksesta ja perustelusta, sekä keskustelun sisällöstä ja toteutustavasta. (Kekkonen 2012, 120–121, 123.) Lapset toimivat ja käyttäytyvät usein eri tavalla kotona kuin päivähoidossa. Siksi on tärkeää, että kasvattajat välittävät lapsen kokemuksia ja tarinoita päivähoidosta vanhemmille ja vanhemmat välittävät vastaavasti lapsestaan kotona. Kun kasvattajat ja vanhemmat yhdistävät tietonsa lapsesta, heidän kokemuksensa ja mielikuvansa

lapsen persoonallisuudesta ja elämänkokonaisuudesta laajenee. (Kaskela & Kekkonen 2006, 25.)

Perheiden arki voi olla hyvinkin kiireistä, joten päiväkotiki on tärkeä kohtaamispaikka. Ohikiitävätkin hetket, jolloin vanhemmat ja työntekijät kohtaavat toisiaan portilla, pihalla tai eteisessä, ovat merkityksellisiä. Näissä päivittäisissä tilanteissa voi syntyä välittämisen kulttuuria, jossa niin vanhemmilla kuin työntekijöilläkin on mahdollisuus tuoda esiin sekä huolen että ilon aiheita. Molemmipuolisessa ja vastavuoroisessa ilmapiirissä myös lapsi näkee ja kokee, että hänelle tärkeät aikuiset välittävät tilanteesta, toisistaan ja ennen muuta myös lapsesta. (Karila ym. 2006, 69.) Kasvatuskumppanuuden onnistumisessa on tärkeää, että henkilöstön ja vanhempien välisen jatkuvan vuoropuhelun avulla rakentuu luottamus ja sitä kautta molempien osapuolten on helpompi ottaa esille myös hankalia asioita tai vakavampiakin ongelmia sekä lapsen erityisen tuen tarpeita (Kaskela & Kekkonen 2006, 21).

4.2 Vanhempien osallisuus varhaiskasvatuksessa

Varhaiskasvatuksella on lain mukaan velvollisuus antaa vanhemmille tai muille huoltajille mahdollisuus osallistua ja vaikuttaa lapsensa varhaiskasvatuksen suunnitteluun, toteutukseen ja arviointiin (L 19.1.1973/36, 7 b §). Vanhempien osallisuus varhaiskasvatuksessa tarkoittaa konkreettista osallistumista ja toimintaa. Jotta se ei olisi vain ulkokohtaista suorittamista, tulisi varhaiskasvattajien olla aloitteellisia ja kutsua vanhempia vastavuoroiseen toimintaan. Todellisen vanhempien osallisuuden saavuttamiseksi varhaiskasvattajien tulisi saada vanhempi kokemaan itsensä osalliseksi lapsensa elämään varhaiskasvatuksessa. (Kaskela & Kekkonen 2006, 26.)

Halmeen, Vuorisalmen ja Perälän (2014, 22) teoksessa Oranen (2007) näkee osallisuuden edellytyksinä valinnan mahdollisuuden, tiedonsaannin ja vaikuttamisen prosesseihin. Vanhempien osallisuus, vaikuttaminen, päätöksenteko ja tiedonkulku edellyttävät yhteistyötä sekä yhteistyön avulla sovittuja käytäntöjä ja toimintamalleja (Puroila 2002, Halmeen ym. 2014, 22 mukaan). Isien rooli lapsen ja perheen arjessa on muuttunut yhä näkyvämmäksi, joten myös varhaiskasvattajien

on tärkeää huomioida niin isien kuin äitien vanhemmuuden tukeminen. Sukupuolisensitiivinen toimintatapa edistää tasa-arvoa ja jaettua vanhemmuutta, ja sen myötä koko perheen hyvinvointia. (STM 2008:24, Halmeen ym. 2014, 22 mukaan.)

Vaikka päivähoidossa yleensä tiedotetaan hyvin perheitä kunnan varhaiskasvatuspalveluista ja hoitoyksikön toiminnasta, jää tiedottaminen helposti yksisuuntaiseksi, jolloin perheet ovat vain informaation vastaanottajia. Vanhempien osallistamiseksi täytyykin kiinnittää huomiota siihen, millaista tietoa vanhempi saa päivähoidosta, ja miten perheiden ääni kuuluu päivähoidossa. (Kaskela & Kekkonen 2006, 26.)

Koska kaikilla vanhemmilla ei ole mahdollisuutta osallistua päiväkodin järjestämiin tapahtumiin, tulisi kasvattajien dokumentoida toimintaa päiväkodissa. Kasvattajien olisi hyvä jättää vanhempien nähtäväksi osallistavia dokumentteja, kuten esimerkiksi valokuvia, tarinoita ja kuvituksia päivähoidossa tapahtuvasta toiminnasta. Näkyvät toiminnan jäljet mahdollistavat yhteisen keskustelun ja jakamisen vanhempien, lasten ja kasvattajien välillä. Vanhemmat ovat kiinnostuneita etenkin oman lapsensa tuotoksista, ja dokumenttien avulla he saavat konkreettisen kokemuksen lapsen päivän, viikon tai toimintakauden tapahtumista. (Kaskela & Kronqvist 2012, 25.)

Vanhempien osallisuus huomioiden, ammattikasvattaja ei voi suunnitella lapselle tarkoitettuja kasvatuserityksiä yksipuolisesti omien havaintojensa perusteella. Vanhemmat tulisi huomioida lapsensa asiantuntijoina ja tasavertaisina ammattikasvattajan kanssa. Kasvattajan huomioidessa myös vanhempien ja lapsen näkökulman, saadaan lapsen kehitykselle luotua parhaat puitteet. Tasavertainen yhteistyö ammattikasvattajien ja perheen välillä toimii siten, että molemmat osapuolet painottavat omia näkökulmiaan havaintojensa perusteella ja pyrkivät löytämään yhteisymmärryksen siitä, mitä lapsi tarvitsee yksilöllisen kasvunsa ja kehityksensä tueksi. (Lundán 2012, 43.) Kaskelan ja Kronqvistin (2012, 24) mukaan on tärkeää, että kasvattajilla on aikaa, tahtoa ja ymmärrystä kuulla vanhempien ajatuksia, toiveita, odotuksia ja pelkoja. Vanhemman ja kasvattajan välinen lapsen varhaiskasvatuskeskustelu antaa tähän erityisen hyvän tilaisuuden. Vanhemmilla tulisi olla lapsen varhaiskasvatussuunnitelman laadinnassa keskeinen rooli oman lapsensa tuntemisen ja ymmärryksen välittäjinä. Lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaan kirjataan

konkreettiset yhteistyömuodot, vanhempien toiveet ja odotukset päivähoidosta sekä kasvatuskäsitykset.

Reuna (1999, 59) toteaa Karilan ja Nummenmaan (2001, 16) mukaan, että haasteita vanhempien osallisuudelle tuovat työelämän muutokset ja kiristyneet vaatimukset, joiden vuoksi vanhemmat voivat joutua pitämään lapsiaan yhä pidempiä aikoja päivähoidossa. Tällöin päivähoidon henkilökunnan vastuu lasten kasvatuksesta lisääntyy ja vanhempien ja lasten yhteinen aika vähenee. Keyes (2002, 180) toteaa vanhempien työkiireiden hankaloittavan vanhempien ja kasvattajien mahdollisuutta käyttää aikaa yhteistyöhön. Törmä (1997, 211, Karilan & Nummenmaan 2001, 16 mukaan) näkee, että haasteita vanhempien ja päiväkodin yhteistyölle tuovat yhteiskunnalliset ja kulttuuriset muutokset. Päiväkodin ja perheen välisessä yhteisessä kasvatusprosessissa saattaa olla mukana eri sukupolvien edustajia ja erilaisista kulttuuritaustoista olevia, joten kasvatuskumppanuuden rakentaminen edellyttää kasvatuksen kulttuurisen perustan tiedostamista ja syvempää pohdintaa. Törrösen (2012, 23) mukaan yhteiskunnan jatkuvat muutokset, esim. epävarmuus toimeentulosta ja työelämän hektisyys, voivat vaikuttaa aikuisten elämään kuormittavasti. Aikuisten väsymys saattaa heijastua lasten elämään muun muassa käyttäytymis- ja terveysongelmina.

4.3 Moniammatillinen yhteistyö ja palvelunohjaus

Aikaisemmin asiantuntijuus ja ammattitaito on nähty yksilöiden taitavana toimintana, mutta nykyisin ajatellaan sen näkyvän verkostojen ja organisaatioiden kykynä ratkaista yhdessä uusia ja muuttuvia ongelmia. Moniammatillisuus, jaettu asiantuntijuus ja asiantuntijuuden rajojen ylitykset selventävät tätä näkökulmaa. Jaetulla asiantuntijuudella tarkoitetaan prosessia, jossa useat ihmiset jakavat tietoon, suunnitelmiin ja tavoitteisiin liittyviä älyllisiä voimavaroja, ja saavuttavat siten jotain sellaista, mitä yksittäinen ihminen ei pystyisi toteuttamaan. Asiantuntijuuden rajojen ylityksissä kyse on ammattilaisen joutumisesta vieraaseen ympäristöön, erilaisuuden kohtaamisesta ja tästä johtuen uusien välittävien käsitteiden muodostamisesta. (Karila & Nummenmaa 2001, 23.) Pärnan (2012, 48–49) mukaan sekä or-

ganisaation sisällä että eri organisaatioiden välillä voi toteutua suunnitelmallisesti, tavoitteellisesti ja säännöllisesti moniammatillista yhteistyötä.

Moniammatillisuus päiväkodissa voidaan jakaa päiväkodin sisäiseen moniammatillisuuteen ja ulkoiseen moniammatillisuuteen, joka tarkoittaa päiväkodin yhteistyötä muiden samojen lasten ja perheiden kanssa työskentelevien ammattilaisten kanssa. Ulkoinen moniammatillisuus voidaan ymmärtää myös laajasti, jolloin työntekijät pyrkivät löytämään uusia hallinnollisia rajoja ylittäviä toimintamalleja, yhteistä suunnittelua ja osaamisen kokonaisvaltaista hyödyntämistä. (Karila & Nummenmaa 2001, 146.) Päiväkodissa työskentelevien eri ammattiryhmien edustajien erilaiset koulutustaustat ja erityisosaamiset ovat perustana ryhmän yhteiselle moniammatilliselle osaamiselle. Kaikkia hoito- ja kasvatushenkilöitä yhdistävä varhaiskasvatuksen osaamisen alue on kasvatustietäminen. Lastentarhanopettajien erityisosaamista on pedagoginen osaaminen ja lastenhoitajien erityisosaamista hoito-osaaminen. (Emt., 34.) Sosionomien erityisosaamiseen kuuluvat muun muassa hyvä palvelujärjestelmän tuntemus sekä dialogiset vuorovaikutus- ja rinnalla kulkemisen taidot (Kaljonen 2008, 52). Kun henkilökunta koostuu eri koulutuksen saaneista, on mahdollista, että syntyy ristiriitatilanteita. Tällöin on tärkeää keskustella avoimesti, niin että jokainen saa esittää oman näkemyksensä. Lopputuloksena ristiriitatilanne voi synnyttää hyvää keskustelua ja yhteistä ymmärrystä. (Isoheranen 2005, 48.)

Arjen päiväkotityötä toteutetaan henkilöstön, lasten ja vanhempien välisessä vuorovaikutuksessa. Kaikki tähän vuorovaikutukseen osallistuvat ovat myös sidoksissa muuhun yhteiskunnalliseen ympäristöön. Vanhemmat ovat sidoksissa opiskeluun, työelämään tai niiden puuttumiseen, lapset perheisiin ja niiden välityksellä vanhempien muihin merkityksellisiin toimintaympäristöihin. Päiväkodin henkilöstö on myöskin sidoksissa omiin perheisiinsä ja muihin yhteiskunnallisiin instituutioihin. (Karila & Nummenmaa 2001, 28.)

Varhaiskasvatuksen ammattilaisten tavoitteeksi on valtakunnallisessa varhaiskasvatussuunnitelmassa määritelty moniammatillinen yhteistyö eri palvelun tuottajien kanssa, jotka myös tukevat lasta ja perhettä (Stakes 2005, 7). Heidän tehtävänä on tiedottaa erilaisista palvelumahdollisuuksista sekä toimia yhteistyössä sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaisten kanssa. Tarvittaessa he ohjaavat perheitä pal-

veluiden pariin. (Keskinen & Virjonen 2004, 80.) On tärkeää, että ammattilainen tunnistaa, jos perheessä on tuen tarvetta ja osaa ottaa huolen puheeksi ajoissa. Mahdollisimman varhainen puuttuminen estää ongelmien kasautumisen. (Emt., 65.) Kasvatusvastuu on ensisijaisesti vanhemmilla, mutta jos he eivät suoriudu vanhemmuudestaan omin avuin, apua ja tukea on annettava riittävästi niin paljon kuin perhe tarvitsee. Näin kasvattajat voivat auttaa vanhempia toimimaan lapsensa parhaaksi, jolloin on mahdollista saada tulokseksi itsenäisesti selviytyvä perhe. (Lundán 2012, 44.)

Varhaiskasvatusyksiköt tekevät verkostoyhteistyötä laajasti kaikkien lasta ja perhettä palvelevien tahojen kanssa. Keskeisiin yhteistyötahoihin kuuluvat opetus-, sosiaali-, terveys-, kulttuuri- ja liikuntatoimi, yksityiset palveluntuottajat, seurakunnat, järjestöt, oppilaitokset ja sosiaalialan osaamiskeskukset. Verkostoyhteistyöllä pyritään muun muassa puuttumaan mahdollisimman varhain riskitilanteisiin. (Stakes 2005, 10.)

Varhaiskasvatusyksiköiden käyttämät yhteistyökumppanit ja palveluprosessit vaihtelevat lapsen ja perheen tilanteen mukaan. Lasten palveluntarpeet ovat yksilöllisiä ja palveluverkosto muodostuu erilaisten terveydellisten, toiminnallisten ja sosiaalisten syiden perusteella. Tavallisesti varhaiskasvatusyksikön terveydenhuollon yhteistyökumppani on neuvola. Neuvolan ja varhaiskasvatusyksikön välinen tiedonvaihto liittyy aina lapsen kasvuun ja kehitykseen ja tieto kulkee aina vanhempien välityksellä. Neuvolapalvelut kuuluvat kaikille lapsille, mutta niiden lisäksi lapsi voi tarvita myös esimerkiksi puhe-, toiminta- tai fysioterapiaa. Lapsen sairastuessa varhaiskasvatusyksikön yhteistyökumppaneita ovat perusterveydenhuolto tai erikoissairaanhoido. Vanhemmat ovat kuitenkin aina varhaiskasvatusyksikön ensisijaiset yhteistyökumppanit ja mitään tietoja lapsesta ei välitetä eri toimijoiden välillä ilman vanhempien lupaa. Yleensä tiedonkulku sujuu hyvin kaikkien toimijoiden välillä, mutta joskus voi ongelmia syntyä, jos vanhemmat eivät välitä tietoa esimerkiksi päivähoidon ja neuvolan välillä. (Hyppönen ym. 2008, 56–59.)

5 YHTEISTYÖN AVAIMINA AKTIIVISUUS JA AVOIMUUS

Päiväkodin kasvattajiin kuuluu eri koulutuksen saaneita ja eri tehtävänimikkeillä toimivia, joten pyysimme kaikkia kyselyyn osallistuvia kasvattajia ilmoittamaan oman koulutuksen ja tehtävänimikkeen vastauslomakkeeseen. Vastauksista nousi esiin monia yhteneviä mielipiteitä, mutta myös perusteltuja erilaisia näkökantoja. Vanhemmille esitetyt kysymykset olivat pääosin samanlaiset kuin kasvattajille annettutkin, mutta vanhempien kyselylomakkeissa oli enemmän kysymyksiä. Kysyimme esimerkiksi vanhemmilta erikseen päiväkodin eri tapahtumista ja niihin osallistumisesta.

5.1 Yhteistyön aloitus

Päivähoidon aloitus on yhteistyön kannalta tärkeää. Tutkimuksessamme varhaiskasvattajat pitivät aloitusvaihetta antoisana, panostettavana, haastavana ja luottamuksen herättävänä sekä pohjana yhteistyölle. Varhaiskasvattajien mukaan aloitusta ennakoivat tutustumiskerrat edesauttavat yhteistyön syntymistä. Myös vanhemmat arvostivat päiväkodissa tapahtuvia tutustumiskertoja ja suurin osa vanhemmista oli tyytyväisiä päivähoidon aloitukseen.

Turvallinen ja perheen huomioiva. Lapsi otettiin yksilönä vastaan. Sai tutustua riittävästi vanhemman kanssa ja alkuun hoitoon jätettäessä sai syliä tarvittaessa. (Ä17.)

Oli aika kankeaa. Paljon joutui itse kyselemään ja selvittämään ihan perusasioita vaikka henkilökunnan tiedossa oli että ainoa lapsi ja aivan uusi tilanne. (Ä10.)

Todella tärkeänä; luodaan hyvä ja luottava pohja yhteistyölle. (LTO5.)

Kesken kautta, nopealla aikataululla aloittavien lasten kohdalla ei jää tarpeeksi aikaa tutustua perheeseen. Tähän tulisi panostaa enemmän. (S1.)

Kotikäynti jakoi selvästi varhaiskasvatusikäisten lasten vanhempien ja varhaiskasvattajien mielipiteet. Vanhemmat kokivat kotikäynnin vieraana ja yksityisyyden rik-

kovana. Vanhemmista suurin osa oli sitä mieltä, että kotikäynti on tarpeeton tai sillä ei ole merkitystä yhteistyön suhteen. Jotkut vanhemmat totesivat, että lapsen on tärkeämpää tutustua päiväkotiin, ja hoitajien vaihtuvuuden vuoksi kotikäynti olisi hyödytön. Osa vanhemmista ajatteli, ettei kotiympäristö liity mitenkään lapsen päivähoitoon. Jotkut vanhemmista ajattelivat kotikäynnin olevan tarpeen vain ”erityistapauksissa”, jos perheessä on jotain erityisempää avun tarvetta. Kuitenkin vanhemmissa oli niitäkin, jotka pitivät kotikäyntiä hyvänä ajatuksena tutustumisen ja jaetun kasvatustehtävän kannalta. Vanhemmat ajattelivat, että pienen lapsen hoidon aloitus olisi kotikäynnin avulla helpompaa, eikä olisi lapselle niin suuri mulistus.

Kuvio 1. Vanhempien mielipiteet kotikäynnistä.

Vanhemmista jokainen vastasi kysymykseen kotikäynnistä. Suurin osa vastanneista vanhemmista piti kotikäyntiä tarpeettomana. Muutama vastanneista vanhemmista vastasi sekä myönteisesti että kielteisesti.

Ei. Ennemminkin niin päin että vanhemmat ja lapsi saavat käydä haluamansa määrän tutustumassa päiväkotiin ennalta. Tutustua eri tilanteisiin/ päivärytmiin, hoitajiin/ lapsiin. (Äl26.)

Kyllä. Lapsen näkeminen kotiympäristössä ja suhde vanhempiin näkyy kotona erilailla kuin päivähoidossa. Myös tutustuminen hoitajiin saisi hyvän startin näin. (Ä17.)

Kyllä ja Ei. Riippuu lapsen iästä. 0-3 v. ryhmässä hyödyllistä, vauva/taapero tapaisi hoitajan tutussa ympäristössä. Isommilla ei tarpeen normaalitilanteessa (erityistä tukea tarvitsevat lapset saattaa hyötyä kotikäynnistä). (Ä27.)

Kuvio 2. Varhaiskasvattajien mielipiteet kotikäynnistä.

Enemmistö kasvattajista suosisi kotikäyntiä, kun taas muutama kasvattajista oli kotikäyntiä vastaan. Pari vastaajaa vastasi Kyllä ja Ei, riippuen perheen tarpeista. Muutama vastanneista kasvattajista ei vastannut kysymykseen kotikäynnistä.

Kyllä. Kotikäynnillä varhaiskasvatuksen työntekijä saa rauhassa keskittyä uuteen perheeseen, näkee lapsen omassa ympäristössään ja keskustelu voisi olla hyvinkin rentoa perheen omassa ympäristössä. Tämän pitäisi kuitenkin perustua vapaaehtoisuuteen. (S2.)

Ei. Yleensä lapsen taustasta ja tarvittavista asioista saa kyllä tietoa keskustelemalla ja olemalla valppaana vanhempien kohtaamistilanteissa. (LTO2.)

Kyllä ja Ei. Joillekin perheille kyllä, toisille ei. Tilanne kohtaisesti, perhe kohtaisesti. Miten onnistuu käytännössä jos useita uusia lapsia aloittaa yhtä aikaa? (LH4.)

Tutkimuksessamme selvä enemmistö varhaiskasvattajista piti kotikäyntiä ennen päivähoidon aloitusta hyödyllisenä yhteistyön kannalta. Kasvattajien vastauksien mukaan kotikäynti helpottaisi tutustumista. Suurin osa varhaiskasvattajista ajatteli kotikäynnin edistävän kontaktin syntymistä lapseen, keskittymistä uuteen perheeseen ja kohtaamisen aitoutta. Perheen kotiympäristö edistäisi perheen rentoutumista ja kokonaisvaltaisemman kuvan saamista perheestä, asuinympäristöstä ja perheen normikäytännöistä sekä lapsen käyttäytymisestä. Muutama varhaiskasvattajista oli kotikäyntiä vastaan. Perusteluiksi he kertoivat keskustelun olevan tiedonlähteenä riittävää. Lisäksi kotikäynnin ajateltiin kuormittavan työntekijää ja kotikäyntiajan olevan pois päiväkodin lapsiryhmästä. Pohtimisen aiheeksi nousi suhde- ja tautuminen kotikäynnillä nähtyyn ja sen vaikutukseen myöhemmin. Sekä kasvattajat että vanhemmat olivat yhtä mieltä siitä, että pienille (alle kolmevuotiaille) lapsille kotikäynti olisi hyödyllisempi ja että kotikäynti voisi olla tapauskohtaisesti, vapaaehtoisena hyvä käytäntö.

5.2 Yhteistyön toteutuminen arjessa

Tutkimuksessamme kysyimme sekä kasvattajilta, että vanhemmilta päivittäisten lapsen tuonti- ja hakutilanteiden yhteistyöstä. Molempien vastaajien mukaan aamujen kuulumisten vaihto oli pikaista, kun taas hakutilanteissa molemmilla osapuolilla oli yleensä enemmän aikaa keskusteluun.

Yhteistyö lasta vietäessä päiväkotiin vaihteli vanhempien mukaan lyhyestä huomenen toivotuksesta pidempäänkin kuulumisten vaihtoon. Enemmistö vastanneista vanhemmista oli tyytyväisiä tuontitilanteiden yhteistyöhön, mutta osa vanhemmista kaipasi parempaa huomiointia aamuisin, esimerkiksi muutama vanhempi toivoi, että eteiseen tultaisiin vastaan.

Tulevat vastaanottamaan lapsen eteisestä, jos ”hankala” aamu, hoitajat osaavat suostutella lapsen leikkeihin. (Ä34.)

Nykyään, kun lapsi on tuttu, niin kontakti rajoittuu pitkälti huomenen sanomiseen. Se on liian vähän ja olen asiasta huomauttanutkin. Ei muutosta. (Ä20.)

Kaikki kasvattajat pitivät tuontitilanteissa lapsen ja vanhemman kohtaamista ja kuulumisten vaihtoa tärkeänä.

Onko ollut hyvä aamu? Onko jotain erityistä? Tärkeää on kohtaaminen ja lapsen huomioiminen. Annetaan aikaa + mahd. kertoa kuulumiset. (LTO4.)

Tervehdykset, nopeat kuulumiset. Osa vanhemmista kertoo enemmän asioita, jotka mahdollisesti vaikuttavat lapsen päivään, (nukkumiset tms.). (S1.)

Kasvattajat vastasivat hyvin yhteneväisesti kysymykseen yhteistyöstä lasta haettaessa. Hakutilanteissa kasvattajat kertoivat päivän kulusta ja sujumisesta. Hakutilanteessa kasvattajat vaihtoivat kuulumisia pidempäänkin ja keskustelut vanhempien kanssa olivat monipuolisempia. Keskustelut eivät rajoittuneet pelkästään päivän tapahtumiin. Suurin osa vanhemmista oli tyytyväisiä hakutilanteiden yhteistyöhön. Vanhemmat saivat tietoa lapsen päivästä yksityiskohtaisestikin, tulevista tapahtumista muistutettiin ja asioista ehdittiin jutella ilman kiirettä. Kuitenkin muutama vanhemmista koki saavansa lapsen päivästä hyvin niukasti tietoa, kuten ”päivä on mennyt ihan hyvin”. Osa vanhemmista ei kohdannut kasvattajia ollenkaan, lapsen kulkiessa taksilla. Mahdollisuus varhaiskasvatuksessa olevan lapsen kuljetukseen perustuu Varhaiskasvatuslain (L 19.1.1973/36) 1 luvun 1 §:ään.

Halusimme myös tietää, millaisissa muissa tilanteissa vanhemmat ovat yhteydessä päiväkotiin lapsen tuonti- ja hakutilanteiden lisäksi. Kasvattajien ja vanhempien yleisimpiä vastauksia olivat ilmoittaminen hoitoaikamuutoksista joko vanhemman työn tai lapsen sairastumisen vuoksi. Myös erilaisten ongelmatilanteiden tiimoilta vanhemmat ottivat yhteyttä päiväkotiin. Kyseisiä tilanteita olivat esimerkiksi kiusaamistapaukset, perheen kriisitilanteet, huoli lapsesta ja epäselvyyksiä aiheuttaneet asiat. Vastauksissa mainittiin lisäksi tapaamiset, joissa kasvattajat ja vanhemmat tapasivat toisiaan. Mainittuja tapaamisia olivat vanhempainillat, kasvatus-

keskustelut, juhlat ja tapahtumat. Näihin tapaamisiin liittyen vanhemmat saattoivat myös ottaa yhteyttä päiväkotiin.

Pohdimme, ovatko vanhemmat yleensä tekemisissä saman kasvattajan vai vaihtelevasti eri kasvattajien kanssa, ja mikä merkitys sillä on yhteistyön kannalta. Suurin osa vanhemmista oli yhteistyössä vaihtelevasti eri kasvattajien kanssa. Tämä johtui osaksi siitä, että vanhemmat pitivät kasvattajia tasavertaisina osajina ja lapsensa tuntijoina. Vanhemmat kertoivat myös olevansa yhteistyössä sen kasvattajan kanssa, joka sattui olemaan paikalla. Lisäksi jotkut vanhemmista mainitsi kasvattajien vaihtuneen usein, jolloin yhteistyö ei ollut mahdollista tietyn kasvattajan kanssa. Useampi vanhempi olisi mieluiten tekemisissä tietyn kasvattajan kanssa, jos se olisi mahdollista.

Tietyn kasvattajan kanssa. Nyt ryhmän kanssa (viimeinen vuosi) sama lastentarhanopettaja, ennen sitä joka vuosi on kyllä vaihtunut, valitettavasti ☹. (Ä32.)

Vaihtelevasti eri kasvattajien kanssa. Olen yhteydessä sen aikuisen kanssa, joka tulee vastaan ensimmäiseksi. Kaikkien kanssa yhtä helppo tehdä yhteistyötä. (Ä17.)

Kysyimme tutkimuksessamme varhaiskasvatusikäisten lasten vanhemmilta heille mieluisinta tapaa olla yhteydessä päiväkodin kanssa. Suurin osa vanhemmista vastasi, että kasvotusten yhteistyö sujuu parhaiten. Tapauskohtaisesti myös muut tavat olivat hyviä ja käyttökelpoisia, esimerkiksi tekstiviesti lyhyissä ja äkillisissä ilmoitusasioissa. Kysyimme myös kasvattajilta, mikä heidän mielestään on paras yhteydenpitotapa, jolla vanhemmat ottavat yhteyttä. Kasvattajat vastasivat hyvin samalla tavalla kuin vanhemmatkin; kaikille yhteydenpitotavoille nähtiin oma tarkoituksensa, mutta kasvotusten keskustelua pidettiin parhaana tapana informaation vaihdossa ja esimerkiksi ”vaikeiden” asioiden käsittelyssä.

Kysyimme lisäksi kasvattajilta päiväkodin tavoista tiedottaa. Vastauksista ilmeni kasvotusten keskustelemisen lisäksi monia eri tapoja; ilmoitustaulu, internetissä toimiva verkkopalvelu, reissuvihko, paperiset tiedotteet, kuukausikirjeet, puhelimitse ja tekstiviestit. Kysyimme vanhemmilta, mitä mieltä he olivat näistä päiväkodin eri tavoista tiedottaa. Yleisesti ottaen vanhemmat olivat tyytyväisiä tiedotuksen määrään ja tiedotustapoihin. Useampi vanhempi toivoi kuitenkin, että internetin

kautta saisi enemmän ja monipuolisemmin tietoa. Reissuvihkoon suurin osa vanhemmista oli tyytyväisiä kuten myös kirjallisiin tiedotteisiin, mutta osa vanhemmista oli sitä mieltä, että paperisia tiedotteita on liikaakin.

Kasvattajien ja vanhempien välisessä yhteistyössä molemmille osapuolille on tärkeää saada sekä positiivista, että kehittävää palautetta. Kysyimme vanhemmilta, ovatko he antaneet positiivista palautetta kasvattajille. Vanhemmista lähes kaikki vastasivat kehuneensa kasvattajia. Vanhemmat kokivat kehujen antamisen helppoksi ja mukavaksi. Vanhemmat kehuivat varhaiskasvattajia yhteistyöstä, asenteesta, kuulumisten avoimesta kertomisesta, hoidon tasosta, ammattitaidosta, jaksamisesta, ideoinnista, järjestetyistä tapahtumista ja juhlista, monipuolisesta toiminnasta ja päivittäisistä lasten tuotoksista, johdonmukaisesta rajojen asettamisesta, päiväkodin arkea piristävistä teemaviikoista ja ajan tasalla pitämisestä. Varhaiskasvattajat kokivat saamansa kehut kannustavana, mielekkäänä, tukevan ammatillista itsetuntoa, työssä onnistumisena ja heidän työnsä arvostamisena sekä antavan ”potkua” työhön.

Lähes jokainen varhaiskasvattaja mainitsi kehuneensa vanhempia. Varhaiskasvattajat kokivat kehujen antamisen luontevana ja helppona, kun kehu tuli aiheesta ja spontaanisti. Lisäksi kehujen ajateltiin parantavan vuorovaikutusta, tukevan vanhemmuutta, heijastuvan lapsen käyttäytymiseen, antavan voimaa ja tuovan kehujen antajalle hyvän mielen. Puolet vanhemmista vastasi, etteivät ole saaneet kehuja, mutta osa heistä jatkoi vastaustaan kehujen kohdistumisesta vanhemman sijaan lapseen. Kehut koskivat lapsen toimintaa, kehitystä, taitoja ja oppimista, säänmukaisia ja nimikoituja vaatteita, kasvatustapoja ja lapselle haastavien asioiden harjoittelua kotona. Vanhemmat kokivat kehujen olleen tärkeää omalle vanhemmuudelle ja onnistumiselleen lapsen kasvattajana.

Kyllä. Esim. kasvatustavoista/linjasta, mukavaa ja kannustavaa. (I24.)

Kyllä. Todella tärkeää omalle vanhemmuudelle. (Ä21.)

Puolet vanhemmista antoi kehittävää palautetta varhaiskasvattajille. Kehittävät palautteet koskivat vinkkejä lapsen kanssa toimimiseen, tiedottamista päivän tapahtumista, joustavuutta hoitoaikoja kohtaan, aamuista lapsen vastaanottamisen

puutetta, sukupuolisensitiivisyyden huomiointia, päiväunien pituutta, paikoitusaluetta ja porttien toimivuutta. Suurin osa varhaiskasvattajista kertoi saaneensa kehittävää palautetta. Kehittävä palaute oli tuottanut oman toiminnan pohdintaa, hyvää keskustelua vanhemman kanssa, asian käsittelyä, tyytyväisyyttä vanhempien rohkeudesta ilmaista ajatuksensa, muutoksia toimintaan ja uuden oppimista. Muutama mainitsi kehittävän palautteen kirpaiseen ja hämmentävän, mutta myös he kokivat palautteen saamisen positiivisena.

Lähes jokainen varhaiskasvattaja ilmoitti antaneensa kehittävää palautetta vanhemmille. Kehittävän palautteen antaminen koettiin vaihtelevasti luontevana, haastavana sekä ammatillisena velvollisuutena. Useampi kasvattajista oli pohtinut palautteen antoa etukäteen.

Kyllä. Kun kehittävä palaute on asiallista ja rehellistä on sen antaminen normaalia lapsen edun mukaisesti toimiessa. En ole tuntenut sitä vaikeaksi toteuttaa. (S3.)

Kyllä. Yleensä vanhemmat ovat kiitollisia yhteistyöstä ja kehittävästä palautteesta. Odottavatkin tukea. Joskus he eivät ole valmiita ottamaan palautetta vastaan – ainakaan heti. (LTO1.)

Puolet vanhemmista oli saanut kehittävää palautetta esimerkiksi kasvatuksesta, kehityksestä, yhteisistä toimintalinjoista ja säänmukaisista vaatteista sekä niiden nimikoinnista. Kehittävää palautetta saaneet vanhemmat kokivat palautteen tärkeänä, asiallisena, hienovaraisena, perusteltuna ja hyödyllisenä sekä enemmänkin toivottavana.

Kyllä. Joskus on tullut ohje kuravaatteista ja kengistä. Hyvä, että ilmoittavat, ei aina tule ajateltua. (Ä28.)

Kyllä. Lapsen kehitystarpeista on kerrottu. Tämä on tarpeellista. (Ä31.)

Kysyimme vanhemmilta, ovatko he saaneet neuvoa tai ohjausta päiväkodin työntekijöiltä erilaisten tukipalvelujen pariin, tai olisivatko kaivanneet jotain ohjausta. Puolet vanhemmista kertoi saaneensa neuvoa ja ohjausta. Varhaiskasvattajilta saadut neuvot ja ohjaus näyttäytyivät vanhempien vastauksissa positiivisesti vastaanotetuilta. Vanhemmat, jotka eivät saaneet neuvoa tai ohjausta, eivät myös-

kään kokeneet sitä tarvitsevansa. Tukipalvelut, joihin vanhemmat oli ohjattu, olivat fysioterapeutin ohjaama jumppa, perheneuvola, puheterapia ja koulupsykologi. Vanhemmat kokivat neuvojen ja ohjauksen huomioivan lapsen tarpeita, poistavan ongelmia, selkeyttävän asioita ja antavan tukea. Eräs vanhempi tähdensi, ettei nykypäivänä tarvitse hävetä tukipalveluja, vaan ajattelu keskittyy lapsen parhaaseen. Myös varhaiskasvattajat sitoutuvat erään vanhemman mukaan tosissaan lapsen tukemiseen.

5.3 Yhteistyön toteutuminen järjestetyissä tapaamisissa

Yleisimpiä päiväkodeissa järjestettäviä tapaamisia ovat erilaiset kalenterivuoden juhlat, vanhempainillat, henkilökohtaiset kasvatust keskustelut ja yhteiset teemapäivät perheille, esim. liikuntapäivä. Kysyimme vanhemmilta ja kasvattajilta erikseen päiväkodin eri tapaamisista ja tapahtumista. Halusimme selvittää, mitä mieltä vanhemmat olivat tapaamisten määrästä ja sisällöstä. Jotkut vanhemmat kokivat osallistumisen päiväkodin tapahtumiin hyvin vaikeaksi työaikojen vuoksi.

Kysyimme vanhemmilta, olivatko heidän lapseensa liittyvät henkilökohtaiset kasvatust keskustelut hyödyllisiä yhteistyön kannalta. Suurin osa vanhemmista vastasi, että kasvatust keskustelut paransivat yhteistyötä. Kasvatust keskustelussa oli aikaa pysähtyä pohtimaan lapsen asioita tarkemmin ja siksi se lisäsi yhteistä ymmärrystä ja luottamusta kasvattajiin. Kasvatust keskustelun avulla lapsen kasvatukseen käytettävät tavat ja menetelmät tulivat käyttöön niin kotona kuin päiväkodissa. Kasvatust keskustelussa vanhemmat saivat paremman käsityksen siitä, missä mennään, ja kasvattajan kanssa sovittiin yhteiset tavoitteet.

Kyllä. Ja olemme saaneet rauhassa keskustella lapsemme päivistä hoidossa kuin kotona. Olemme saaneet paljon aikaiseksi yhtä köyttä vetämällä, kun molempi pää on sitoutunut. Pvkoti tukenut kodin tahtotilaa, esim. kuivaksi opettelu. (Ä10.)

Yksi vanhemmista vastasi, että yhteistyö toimii ilman kasvatust keskusteluakin ja toinen vanhempi ei osannut sanoa, parantaako kasvatust keskustelu yhteistyötä. Vain yksi vanhemmista vastasi, että kasvatust keskustelulla ei ollut hyödyttävää

vaikutusta yhteistyöhön. Muutama vanhempi korosti, että kasvatuskeskustelu oli käyty vain kerran vuoden aikana.

Kyllä. Pidetään VAIN yksi, toisen keskustelun eskarilaiselle saa jos itse toivoo. Minusta olisi hyvä että kaikilla olisi 2. Voi olla että perheet/lapsi, jotka hyötyisi keskusteluista eivät varaa toista aikaa. On hyvä että syvällisemmin kuulee lapsen sosiaalista taidoista yms. Vasukeskustelut on tosi tarpeellisia. Muuten saisi hyvin vähän syvällistä tietoa eskarilaisen toiminnasta. (Ä27.)

Kyselyymme vastanneet kasvattajat kokivat lapsen henkilökohtaiset kasvatuskeskustelut myöskin hyvin positiivisesti yhteistyön kannalta. Kasvattajat pääsivät kuulemaan vanhemman näkemyksiä ja havaintoja lapsestaan ja molemminpuolinen luottamus ja kunnioitus lisääntyivät keskustelujen myötä. Vanhemman ja kasvattajan välistä kasvatuskeskustelua pidettiin merkityksellisenä yhteistyön kannalta ja kaiken työskentelyn perustana. Keskustelut lisäsivät avoimuutta ja molemminpuolista laaja-alaista tietoa, joten yhteistyö helpottui. Kasvattajat olivat pääsääntöisesti tyytyväisiä nykyiseen tapaan, jolloin pidetään kaksi kasvatuskeskustelua vuodessa. Useampi kasvattaja mainitsi, että perheen tarpeesta riippuen voidaan tapaamismäärää lisätä.

Ovat tärkeitä. Helpottavat yhteistyötä. On helpompaa jatkaa keskustelua, kun asioita on kirjattu ylös yhdessä. (P2.)

Erittäin paljon. Sillä hetkellä varattu aika vain ja ainoastaan kyseisen lapsen asioille, pääsee kuulemaan ja syventymään asioihin kun kuulee asioita kodin näkökulmasta. Näkemysten/havaintojen vaihtoa. (LH1.)

Yksi kyselyssä kysyttävistä tapaamisista oli vanhempainilta. Vanhemmat pitivät vanhempainiltaa tärkeänä yhteistyön suhteen ja suurin osa pääsi myös osallistumaan siihen. Yhtä vanhempaa lukuun ottamatta kaikki pitivät yhtä kertaa vuodessa sopivana määränä vanhempainillalle. Myös kasvattajat olivat tyytyväisiä nykyiseen yhteen vanhempainiltaan, mutta muutama kasvattaja ehdotti lisäksi erilaisia teemailtoja, kuten esimerkiksi pelien ikärajat, mediakasvatus tai joku akuutti esillä oleva asia. Yksi kasvattajista ehdotti että syksyn vanhempainilta olisi informatiivisempi ja keväällä ja/ tai jouluna pidettäisiin vapaamuotoisempi tapahtuma, jossa perheillä olisi parempi mahdollisuus tutustua toisiinsa.

Vanhemmilta kysyttiin, mitä asioita he toivoisivat vanhempainilloissa käsiteltävän. Moni vastasi, että kuten tähän asti on ollutkin; käytännön asioita, päiväkodin arkea, ongelmia ym. ajankohtaisia asioita. Yksi vanhempi toivoi yhteisiä pelisääntöjä sairaan lapsen hoitoon tuomisesta. Eräs vanhempi ehdotti yhteistä idearihtä toiminnan kehittämiseksi ja myös toinen vanhempi toivoi, että keskustelu olisi vastavuoroisempaa, eikä vain päiväkodin arjen kertaamista. Pari vanhempaa kaipasi lapsen kasvatustietoa tai ohjeita ja yksi vanhempi toivoi myös vinkkejä liikkumiseen sekä ohjeita lasten netin tai tietokoneen käyttöön. Useampi vanhempi toivoi keskustelun olevan avointa ja vastavuoroista.

Vanhempainillan lisäksi kysyimme vanhemmilta ja kasvattajilta vanhempien ja henkilökunnan muista yhteisistä ryhmätapaamisista. Ryhmätapaamisilla tarkoitamme kaikkia järjestettyjä tapaamisia. Suurin osa vanhemmista oli tyytyväisiä vanhempien ja henkilökunnan yhteisten ryhmätapaamisten määrään. Jotkut olivat kuitenkin sitä mieltä, että tapaamisia on liian vähän. Myös kasvattajat olivat pääosin tyytyväisiä tapaamisten määrään, mutta muutamalla kasvattajalla oli myös ideoita nykyisten ryhmätapaamisten lisäksi. Yksi kasvattaja lisäisi ”avoimia ovia”, jolloin vanhemmat voisivat olla mukana tavallisessa päivässä päiväkodilla. Toinen kasvattaja ehdotti yhteistä toimintaa viikonloppuisin ja kolmas kasvattaja panostaisi nykyistä enemmän päivähoitoon. Yksi kasvattaja mainitsi tapahtumien järjestämisen työllistävän paljon ja toivoi enemmän yhteistä toimintaa arkisten asioiden parissa. Myös toinen kasvattaja piti yksilöllisempiä keskusteluja perheiden kanssa tapahtumia tärkeämpänä. Pari kasvattajaa piti tapahtumia hyvinä, mutta huomautti samalla, että kaikki vaan eivät niihin osallistu.

Kysyimme vanhemmilta osallistumisesta päiväkodin järjestämään joulujuhlaan. Melkein kaikki vastasivat osallistuneensa joulujuhlaan ja suurin osa oli tyytyväisiä joulujuhlan sisältöön. Suurin osa vanhemmista piti joulujuhlaa mukavana yhteisenä tapahtumana. Vanhempien kokemuksissa oli kuitenkin myös eroja. Jotkut vanhemmat olivat sitä mieltä, että juhlalla ei ollut merkitystä yhteistyön kannalta, eikä ennättänyt juuri jutella. Toiset vanhemmat taas pitivät juhlaa lapsia, vanhempia ja henkilökuntaa yhdistävänä tekijänä.

Kysyimme vanhemmilta myös osallistumisesta päiväkodin järjestämään kevätjuhlaan. Kevätjuhlaan osallistui myös suurin osa vastanneista vanhemmista ja mielipi-

teet kevätjuhlasta jakautuivat aika lailla samoin kuin joulujuhlankin kohdalla. Suurin osa vanhemmista piti kevätjuhlaa tärkeänä, mutta perusteluissa mainittiin oman lapsen esityksen näkeminen ja juhlan merkitys lapselle korostui. Muutama vanhempi mainitsi, että pääsee tapaamaan muita vanhempia, mutta yhteistyön kannalta kevätjuhalla ei ole merkitystä. Kevätjuhlaa pidettiin tärkeänä tapahtumana lähinnä lapsen kannalta, yhteistyön merkitys taas oli vähäisempi.

Vanhemmilta kysyttiin isäin- ja äitienpäivän tapahtumiin osallistumisesta ja miten he olivat ne kokeneet yhteistyön kannalta. Vastauksista ilmeni, ettei isäinpäivätapahtumaa ollut järjestetty ollenkaan. Äitienpäivänä oli järjestetty aamupalahetki äideille ja lapsille. Suurin osa vanhemmista (äideistä) oli osallistunut äitienpäivätapahtumaan, mutta äitienpäivätapahtuman onnistumisesta vastaajat olivat kahta eri mieltä; toiset pitivät tapahtumaa hyvänä huomionosoituksena äideille, mutta toiset taas ihmettelivät henkilökunnan vähäisyyttä tapahtumassa. Moni vanhempi kritisoi sitä, ettei tapahtumassa ollut henkilökuntaa paikalla, ainoastaan keittäjä toivotti hyvää äitienpäivää ruokalassa ja tapahtuma oli vain aamupala lapsen kanssa. Useammat vanhemmat kuitenkin pitivät tapahtumaa mukavana ja onnistuneena.

Päiväkodissa järjestettiin myös isovanhempainpäivä -tapahtuma. Noin puolet vanhemmista vastasi, että heiltä oli joku osallistunut ko. tapahtumaan. Vanhemmat pitivät isovanhempainpäivää hyvänä ideana. Vanhempien mukaan tapahtuma oli onnistunut ja tärkeä sekä lapsen, että isovanhemman kannalta. Muutama vanhemmista ilmoitti, ettei heiltä oltu päästy osallistumaan, mutta pitivät tapahtumaa silti hyvänä.

5.4 Yhteistyön tulevaisuus

Kartoitimme vanhempien ja kasvattajien mahdollisia toiveita, odotuksia ja kehittämisideoita tulevaisuuden yhteistyötä ajatellen. Kysyimme vanhemmilta mahdollisia toiveita muista koko perheelle suunnatuista tapahtumista. Noin puolet vanhemmista toivoi lisää tapahtumia ja puolet oli tyytyväisiä nykyiseen määrään. Vanhemmat ehdottivat muun muassa sisartaapahtumaa, ulkoliikuntatapahtumaa, isille aamupalatuokiota, retkeä lähimaastoon ja -tilalle, liikunta- ja leikki-iltaa ja erilaisia teemapäiviä. Yksi vanhempi ehdotti heti syksyille jotain kivaa tekemistä, esimerkiksi

tempurataa tutustumisen kannalta. Eräs vanhempi taas ehdotti aiempina vuosina olleita askartelu- ym. toimintahetkiä eli lapsen arkitouhuissa mukana oloa. Useammalla vanhemmalla oli kuitenkin rajallisesti aikaa, eikä siksi mahdollisuutta osallistua kaikkiin tapahtumiin.

Vanhemmilta kysyttiin, onko päiväkotit huomioinut vanhempien toiveita, ja millaisia toiveita vanhemmilla on. Melkein kaikki vastasivat, että toiveet on huomioitu, mutta muutaman vanhemman mukaan johtoportaan asioiden etene. Hoitoajoissa oli jouston puutetta ja kehitysideoita ei oltu viety eteenpäin. Yksi vanhempi olisi halunnut muuttaa vanhempainillan alkamisajankohtaa myöhäisemmäksi. Suurimmalla osalla toiveisiin oli kuitenkin vastattu kiitettävästi. Vanhempien toiveet liittyivät lapsen hoidollisiin ja kasvatuksellisiin asioihin, lapsen erityistarpeisiin ja muihin arkisiin asioihin. Yksi vanhempi oli jopa sitä mieltä, että päiväkotit huomioi liiankin yksilöllisesti vanhempien jokaisen toiveen. Kasvattajien mukaan perheiden toiveita kuunnellaan ja pyritään huomioimaan resurssien mukaan. Vanhempien toiveita kuunnellaan heti päivähoiton aloitusvaiheessa, päivittäisissä tilanteissa ja keskusteluissa. Päiväkodilta on myös annettu vanhemmille kysely, jonka avulla vanhemmat ovat voineet antaa palautetta yhteistyön suhteen.

Pääosin odotukset yhteistyötä kohtaan näyttäytyivät vanhempien ja työntekijöiden välillä yhteneviltä. Suurin osa vanhemmista ja kasvattajista pitivät avoimuutta tärkeimpänä. Kasvattajien vastauksista nousi toinenkin vahva tekijä: vanhempien aktiivisuus. Aktiivisuudella tarkoitettiin lapsen asioista kiinnostumista, asioiden ottamista puheeksi, osallisuutta päiväkodin toimintaan, sitoutumista sovittuihin asioihin sekä tiedottamista ja tiedotteiden lukemista. Muutama kasvattaja mainitsi lisäksi luottamuksen ja kunnioituksen sekä vara- ja säänmukaisten vaatteiden tuomisen päiväkotiin.

Avoimuutta, luottamuksellista ilmapiiriä puolin ja toisin. Myös vanhempien sitoutuminen sovittuihin asioihin tärkeää -> muuten emme pysty ihmeisiin (LH1).

Vanhempien odotuksista ei noussut avoimuuden lisäksi muita merkittäviä tekijöitä. Yksittäisissä vanhempien vastauksissa mainittiin esim. mutkattomuus, sujuvuus, vuoropuhelu, luontevuus, reilu kasvatuskumppanuus, joustavuus, vinkit vanhem-

man kasvatustyöhön, selkeys, rohkeus, ”yhtä köyttä vetäminen”, hyvä kasvatus lapselle sekä kodin ja lapsen näkökulmien huomiointi.

Avointa, vuorovaikutteista ja rakentavassa hengessä tapahtuvaa päivittäistä yhteistyötä (Ä20).

6 YHTEISTYÖ KANTAA HEDELMÄÄ

Kasvatuskumppanuuden kehittymisen edellytys on Järvisen, Laineen ja Hellman-Suomisen (2009, 119) mukaan päivittäisissä arjen käytänteissä ja pienin askelin kehittyvä dialogisuus. Dialogisuudella he tarkoittavat vastavuoroista ja oikeudenmukaista kommunikaatiota, jolloin parhaimmillaan opitaan ja muutetaan asenteita ja mielipiteitä sekä kohdataan erimielisyydet ilman vastakkainasettelua.

Tutkimuksestamme saatujen sekä vanhempien että kasvattajien vastausten perusteella yhteistyön avaimeksi nousi avoimuus. Vanhemmat pitivät lisäksi tärkeänä monipuolista tiedottamista, ajanantoa ja kiireettömyyttä, rentoa ja vastavuoroista yhteisöllisyyttä sekä toiveiden ja yksilöllisten tarpeiden mukaista huomiointia. Varhaiskasvattajat pitivät avoimuuden lisäksi yhteistyön edellytyksinä vuorovaikutusta, kunnioitusta, arvostusta, osallistumista, mahdollisuutta vaikuttaa ja aktiivisuutta.

Joissakin vanhempien ja kasvattajien vastauksissa oli yhteneviä ajatuksia siitä, että informatiivisemmille vanhempainiloille olisi tarvetta, esimerkiksi mediakasvatus. Varhaiskasvattajien tehtäviin kuuluu keskustella vanhempien kanssa lapsen median käytöstä ja pohtia yhdessä, miten mediakasvatusta toteutetaan. Varhaiskasvatuksella on oma roolinsa lapsen mediataitojen opettamisessa ja vanhemmilla lapsensa arkisen mediakäytön seuraamisessa. (Mediakasvatus varhaiskasvatuksessa 2008, 28.) Sekä vanhemmat että kasvattajat pitivät tärkeänä myös päiväkodin arkea koskevia vanhempainiloja. Vanhemmilla vaikuttaa olevan tarve saada tietoa lapsensa arjesta päiväkodissa sekä olla osallisena siinä. Myös kasvattajat kannattavat vanhempien mukana oloa päiväkodin tavallisessa päivässä.

Järvisen, Laineen ja Hellman-Suomisen (2009, 119) mukaan kasvatuskumppanuuden kehittymisen haasteita ovat päivähoidon lapsiryhmien muutokset, lyhytaikaiset kasvattajasuhteet ja uusien kasvatuskumppanuussuhteiden rakentaminen. Tutkimuksessamme yhteistyön haasteeksi nousivat erityisesti resurssien puute. Resurssit koskivat ajan ja työntekijöiden puutetta.

Varhaiskasvatusikäisten lasten vanhemmat pitivät yhteistyön haasteina varhaiskasvattajien vaihtuvuutta ja puutteellista vastaanottoa aamuisin lasta tuotaessa päiväkotiin. Osa vanhemmista toivoi, että kasvattaja tulisi eteiseen vastaan, ja osa

kritisoi kommunikoinnin rajoittumista pelkkään huomenen toivottamiseen. Vanhemmat ajattelivat, että olisi hyvä, jos yhteydenpitoa olisi pääsääntöisesti aina saman kasvattajan kanssa. Samalla he kuitenkin totesivat pääasian olevan, että kasvattajista on edes joku paikalla. Vanhempien vastauksista päätelimme, että yksittäisen lapsiryhmän kasvattajat ovat saattaneet vaihtua melko usein.

Kekkonen (2000, 39) toteaa, että hoitosuhteen pysyvyys on yksi tärkeimmistä lapsen turvallisuuden edellytyksistä. Pykäläahon (2008, 50) tutkimuksen mukaan päiväkodin tulisi turvata lapselle pysyvät ja turvalliset ihmissuhteet. Lapsen turvallisten kiintymyssuhteiden syntymistä ja lapsen hyvinvoinnin tukemista heikentävät kasvattajien vaihtuvuuden lisäksi myös lapsen hoitopaikan tai -ryhmän vaihtuminen. Tutkimuksessamme jotkut vanhemmat toivat esiin kasvattajien vaihtuvuuden yhteistyötä haitanneena tekijänä. Esimerkiksi kysymyksessämme kotikäynnistä, muutama vanhemmista piti kotikäyntiä hyödyttömänä kasvattajien vaihtuvuuden vuoksi.

Varhaiskasvattajat kokivat varhaiskasvatusikäisten lasten vanhempien passiivisuuden yhteistyön haasteena. Kasvattajat toivoivat osallisuutta ja kiinnostusta oman lapsen asioista, sitoutumista yhdessä sovittuihin asioihin, tiedotteiden lukemista sekä lapsen varavaatteista ja vaipoista huolehtimista. Vanhempien vastauksista ilmeni, että myös vanhemmat kokivat yhteistyön haastavana, koska heillä ei ollut riittävästi aikaa kaikkiin päiväkodin tapaamisiin ja tapahtumiin osallistumiseen. Näkisimme, että vanhempien passiivisuudella ja ajan puutteella on selkeä yhteys.

Yhteistyön vaikutus lapseen nähtiin positiivisena. Lapsen vanhempien ja varhaiskasvattajien välinen yhteistyö vaikuttaa lapsen hyvinvointiin, turvallisuuden tunteeseen, tietoisuuteen lapsen kohtaamista asioista ja niiden huomiointiin lapsen olotilassa, tunteissa ja käyttäytymisessä. Yhteistyön kautta saadaan esiin lapsen yksilölliset ominaisuudet ja vinkit lapsen kanssa toimimiseen sekä mahdollistetaan varhainen puuttuminen. Kysyimme vanhempien mielipidettä eri tapahtumien (esim. joulujuhlan) vaikutuksesta yhteistyöhön kasvattajien kanssa. Moni vanhempi vastasi, ettei tapahtumalla ollut merkitystä yhteistyön kannalta, mutta totesi kuitenkin tapahtuman olleen mukava ja tärkeä lapsen kannalta. Näistä vastauksista päätellen ajatteleimme, että kuitenkin epäsuorasti tapahtuma voi olla positiivinen van-

hempien ja kasvattajien yhteistyönkin kannalta, koska tapahtuma yhdistää lapsen, perheen ja kasvattajan saman kokemuksen äärelle.

Kannisen ja Sigfridsin (2012, 137) mukaan lapsi tarvitsee kokemuksen vanhempiensa ja kasvattajien välisestä toimivasta yhteydestä, jonka pyrkimyksenä on toimia yhteistyössä lapsen hyvinvoinnin parhaaksi. Kasvattajilla ja vanhemmilla voi olla keskenään erilaisia tai yhteneviä näkemyksiä lapsesta, mutta oleellista on ymmärtää toistensa näkemykset ja omata yhteinen käsitys lapsen hyvinvointia edistävästä tekijöistä (Rönkä, Malinen & Lämsä 2009, 96).

Suomessa ja Virossa toteutetussa tutkimuksessa ”Mutual Trust between Kindergarten Teachers and Mothers and its Associations with Family Characteristics in Estonia and Finland” tutkittiin lastentarhanopettajien ja äitien välistä luottamusta ja sen yhteyttä perheen ominaisuuksiin. Tutkimuksen taustana oli vanhempien ja lastentarhanopettajien yhteistyön muuttuminen Suomessa kohti perhekeskeisyyden ja vanhempien oman lapsensa asiantuntemuksen huomiointia. Sen sijaan Viron virallisissa asiakirjoissa Alushariduse raamõppekava (1999) ja Koolieelse lasteasutuse seadus (2007) korostetaan vanhempien ja lastentarhanopettajien välistä yhteistyötä, mutta periaatteet eivät ole vielä käytössä. Tutkimus osoitti, että keskinäinen luottamus äitien ja lastentarhanopettajien välillä oli melko korkea sekä Suomessa että Virossa. Luottamuksellinen yhteistyösuhde koettiin tärkeäksi luoda jo suhteen alussa, koska sen todettiin olevan perusta suhteen tulevaisuudelle. Molemmissa maissa tulisi tutkimuksen mukaan kehittää edelleen käytäntöjä perheen osallistumiseen, vanhempien ja lastentarhanopettajien välisen suhteen laadun parantamiseen, sekä päivittäiseen yhteistyöhön. Lisäksi monikulttuurisuuden lisääntyessä, yhteistä ymmärrystä ja luottamusta on vaikeampi luoda ja rakentaa, kun osapuolet eivät jaa yhteistä kulttuuria. (Kikas ym. 2011, 23–35.)

Tutkimuksessamme monikulttuurisuus ei tullut esiin lainkaan. Tämä saattaa johtua siitä, ettemme kysyneet mitään monikulttuurisuuteen liittyvää, mutta toisaalta koimme kysymysten antavan mahdollisuuden monikulttuurisuuden esille tuomiseen vastauksissa. Monikulttuurisuus on tärkeä ja ajankohtainen aihe varhaiskasvatuksessa, mutta tutkimuspäiväkotimme ei ole profiloitunut erityisesti monikulttuurisuuteen, joten emme kokeneet tarpeelliseksi paneutua siihen kysymyksissä.

Niikon ja Havu-Nuutisen (2009) artikkeli ”In Search of Quality in Finnish Pre-School Education” avaa heidän tutkimustaan esiopetuksen laatutekijöistä vanhempien, opettajien ja lasten näkökulmasta. Scandinavian Journal of Educational Research -lehdessä julkaistussa artikkelissa käsiteltävä tutkimus toteutettiin Itä-Suomessa lukuvuonna 2002–2003. Tutkimuksen tulokset osoittivat, etteivät vanhempien ja opettajien näkemykset yhteistyöstä olleet täysin yhteneviä. Esiopetuksen opettajat olivat yleisesti tyytyväisiä nykyisiin yhteistyömuotoihin, mutta he halusivat vanhempien antavan palautetta, ideoita ja kommentteja esikoulutoimintaan. Kuitenkin he myös päättelivät, että vanhemmat olivat yleisesti tyytyväisiä nykyisiin yhteistyömuotoihin. Joillakin vanhemmilla oli ajatuksia ja ehdotuksia siitä, miten yhteistyötä voisi kehittää ja tehostaa. Esimerkiksi opettajien tulisi ottaa vanhemmat aktiivisemmaksi osaksi pedagogista työtään. Vanhemmat halusivat enemmän aktiivista ja yksityiskohtaista yhteistyötä, enemmän henkilökohtaisia tapaamisia opettajien kanssa ja mahdollisuuksia osallistua erilaisiin aktiviteetteihin. Vanhemmat, jotka olivat aktiivisesti tekemisissä esiopetuksen opettajien kanssa, olivat tyytyväisiä yhteistyöhön. Niikon ja Havu-Nuutisen näkemysten mukaan opettajien ja vanhempien onnistuneella yhteistyöllä on merkittävä yhteys lasten kehitykseen ja oppimiseen sekä koulutuksen tulevaisuuteen. (Niikko & Havu-Nuutinen 2009, 431, 439, 441–442.)

Tutkimuksessamme sekä kasvattajien että vanhempien mukaan yhteiset kasvatuskeskustelut ja tapaamiset olivat tärkeitä yhteistyön kannalta ja kaikki vuorovaikutus selvästi lisäsi molempien osapuolien ymmärrystä lapsesta ja lapsen tarpeista. Osa tutkimukseemme osallistuneista vanhemmista toivoi, että varhaiskasvatuskeskusteluja olisi useammin ja vuorovaikutusta olisi enemmän kasvattajien kanssa. Näiden vanhempien kommentteista päätellen kasvattajat voisivat tarjota vanhemmille vielä nykyistä aktiivisemmin mahdollisuuksia yksilöllisempiin keskusteluihin.

Vanhempien ja kasvattajien välistä keskustelua ja yhteydenpitoa on tutkittu myös Ylen toimesta. Ylen avoimeen nettilomakkeeseen vastanneista vanhemmista suurin osa oli tyytyväisiä kasvatuskumppanuuteen. Epäkohtina vanhemmat kokivat vähäisen ja kielteissävytteisen tiedon lapsen päivästä, kasvattajasta riippuvaisen palautteenannon, oman asiantuntemuksensa vähättelyn ja pelon hankalaksi van-

hemmaksi leimautumisesta. (Vilkman 6.2.2015.) Tutkimuksessamme kaikki vanhemmat kannattivat yhteistyön avoimuutta, mutta siitä huolimatta jotkut vanhemmista halusivat mahdollisuuden anonyymin palautteen antamiselle. Päättelimme, että syy voisi olla Ylen tutkimuksessakin esille noussut pelko hankalaksi vanhemmaksi leimautumisesta.

Lastentarhanopettajien liiton puheenjohtaja Anitta Pakasen mukaan kasvokkain tapahtuva vuorovaikutus on tärkeintä ja sille tulisi antaa aikaa vanhempien tarpeen mukaan. Pakasen mukaan kasvattajien tulisi muistaa, että lapsen ensisijainen asiantuntija on hänen vanhempansa. Toisaalta lapsen vanhempi saattaa olla ”sokea” esim. lapsen tarvitsemalle tuelle, jolloin vanhemman tulisi ottaa huomioon lapsen etu. (Vilkman 6.2.2015.) Tutkimuksessamme sekä kasvattajat että vanhemmat arvostivat eniten kasvotusten tapahtuvaa vuorovaikutusta. Vanhemmat kokivat kasvattajilta saamansa neuvot ja ohjaukset positiivisena. Aalto (2012, 102) toteaa, että usein organisaatioiden sisäisen viestinnän ongelmaksi koetaan avoimuuden puute. Saamistamme kyselyjen vastauksista päättelimme, että tutkimuspäiväkodissa vanhemmat, eivätkä kasvattajat kokeneet avoimuuden puutetta varsinaisesti ongelmana, mutta avoimuutta oli mahdollista vielä lisätä ja parantaa viestintäkeinoja.

Tutkimuksestamme ilmeni, että vanhemmat olivat kehuneet kasvattajia, mutta puolet vastanneista vanhemmista ei ollut saanut kehuja kasvattajilta. Sekä kasvattajilla että vanhemmilla oli mahdollisuus kyselylomakkeen lopussa vapaaseen saanaan. Moni vanhempi kehui kasvattajia luotettavuudesta, iloisuudesta, sosiaalisuudesta, lapsen viihtyvyydestä ja toiminnan suunnitteluun panostamisesta vapaassa sanassa. Muutama vanhempi kehui myös päiväkodin olevan hyvin toimiva, erittäin hyvä ja ihana. Kasvattajat taas korostivat yhteistyön vanhempien kanssa olevan tärkeää, mutta eivät kehuneet vanhempia. Päättelimme eron kasvattajien ja vanhempien kehujen antamisen suhteen johtuvan heidän erilaisista rooleistaan. Vanhempi herkemmin kokee kiitollisuutta siitä, että voi huolettomana jättää lapsensa ammattitaitoisten kasvattajien huomaan. Kasvattaja taas on vanhemman tukija ja palvelun tarjoaja mahdollistaakseen esimerkiksi vanhemman työssä käynnin. Tästä huolimatta on mielestämme aiheellista pohtia sitä, että kasvattajien

ja vanhempien yhteistyön onnistuminen riippuu molemmista osapuolista yhtä lailla, jolloin molempien olisi tärkeää saada ja antaa kehuja toisilleen.

Koivusen (2013, 152–154) mukaan osallistavassa yhteistyössä kasvattajien tehtävä on kannustaa vanhempia osallistumaan yhteistyöhön. Vanhemmilla on oikeus määritellä, millaista yhteistyö on käytännössä, koska kaikki vanhemmat eivät pysty osallistumaan yhteistyöhön. Esimerkiksi vanhempien työ tai erilaiset perhetilanteet voivat rajoittaa yhteistyötä. On myös vanhempia, jotka eivät edes halua osallistua yhteistyöhön. Mielestämme yhteistyössä tulisi huomioida perheet yksilöllisesti ja tarjota mahdollisuus perheen haluamaan ja tarvitsemaan yhteistyöhön, sillä jokainen perhe on omanlaisensa. Näkemyksemme mukaan kasvatuskumppanuutta ei tule toteuttaa kaavoihin kangistuen. Vanhempien ja kasvattajien välinen yhteistyö voi olla tukemista, kumppanuutta tai jotain näiden väliltä. Kasvattajien tulee nähdä perhe yksilö-, yhteisö- ja yhteiskuntatasolla, muokaten omaa toimintaansa perheen silloinen tilanne huomioiden.

7 YHTEISTYÖNÄ OPINNÄYTETYÖ

Opinnäytetyöprosessi toteutui parityöskentelynä. Toisella meistä on omakohtaista kokemusta päivähoidon kanssa tehtävästä yhteistyöstä vanhempana, toisella näkemykset rajoittuivat ulkopuoliseen asian tarkasteluun ja elokuusta 2015 alkaen päiväkodin opettajana työskentelyyn. Erilaiset perspektiivimme tarkastella yhteistyötä ovat rikastuttaneet opinnäytetyötämme ja näkemyksiämme. Kummallakaan meistä ei ollut aiempaa kokemusta tutkimuksen tekemisestä, joten koko tutkimusprosessi oli meille uutta ja opettavaista. Vaikka tutkimuksen aihe oli meille selvä alusta asti, tutkimuskysymysten ja kysymyslomakkeiden laadinta aiheutti pohdittavaa. Opimme, että tutkimuskysymysten asetteluun ja kysymyslomakkeiden laadintaan kannattaa panostaa, sillä ne määrittävät, kuinka kattavat vastaukset saamme tutkimuskysymyksiimme.

Halusimme tutkia varhaiskasvattajien ja vanhempien välistä yhteistyötä yhdessä kunnallisessa päiväkodissa. Tavoitteenamme oli saada esiin tasapuolisesti sekä vanhempien että varhaiskasvattajien näkemyksiä ja kokemuksia yhteistyöstä. Vastausten analysoinnin tuloksena selvisi yhteistyöhön vaikuttavia tekijöitä ja kehittämiskohteita. Näkisimme, että kyselymme itsessään on synnyttänyt jokaisen kyselyn nähneen ajattelemaan yhteistyöhön vaikuttavia asioita ja niiden merkitystä arjessa sekä refleктоimaan vaikuttavia tekijöitä omalla kohdallaan. Yhteistyöhön vaikuttavien tekijöiden painoarvo kasvaa, kun tutkimuksemme myötä huomataan, että osapuolten näkemykset ovat pääosin yhteneviä.

Tutkimustuloksistamme ilmeni yhteistyön sujumisen epäkohtina kasvattajien vaihtuvuus ja kiireellisyys. Näihin ongelmiin ei tutkimuksemme puitteissa ole selkeää ratkaisua. Kasvattajien vaihtuvuuden syy ei selvinnyt vastauksista. Kasvattajan ajananto yksittäiselle vanhemmalle voi vähentyä entisestään hallituksen esittämän ryhmäkokojen suurentamisen myötä. Tutkimustulostemme valossa päivähoidon aloitukseen tulisi panostaa entistä enemmän ja aloitusvaiheessa olisi hyvä tarjota vapaaehtoinen mahdollisuus päiväkodilta tehtävään kotikäyntiin lapsen kotiin. Perheiden toiveita ja tarpeita tulisi huomioida yhteistyön suhteen. Yhteistyötä on mahdollista kehittää esimerkiksi palaute/ idealaatikon avulla, johon vanhemmat voivat jättää palautetta. Näitä palautteita ja ideoita kasvattajat voivat pohtia keske-

nään sekä yhdessä vanhempien kanssa esimerkiksi vanhempainillassa. Tärkeintä on hyödyntää saatu palaute ja ideat. Ylipäättään avoimuutta ja vuorovaikutusta sekä kasvatuskumppanin huomiointia kehuin ja kehittävin palauttein olisi hyvä lisätä.

Jatkotutkimuksen tarpeena näkisimme opinnäytetyömme tulosten vaikuttavuuden päiväkodin ja vanhempien väliseen yhteistyöhön. Lisäksi tutkimuksessa heijastui työntekijöiden vaihtuvuus yhteistyön haasteena, joten olisi mielenkiintoista tehdä tutkimus itsenäisesti, vuosia perhepäivähoitajana toimineen ammattilaisen ja lasten vanhempien välisestä yhteistyöstä. Tutkimukseemme vastanneista vanhemmista suurin osa oli äitejä, ja heidän osallisuutensa päiväkodin kanssa tehtävässä yhteistyössä vaikutti olevan suurempi kuin isien. Tästä syystä olisi tarpeellista tutkia keinoja, joilla isät saataisiin nykyistä enemmän osallisiksi.

Tulevina sosionomeina pidämme varhaiskasvattajan roolia vanhempien kasvatuskumppanina tärkeänä ja haluamme muun muassa tämän opinnäytetyön avulla tuoda esiin erilaisia tapoja, keinoja ja mahdollisuuksia vanhempien ja kasvattajien toimivan yhteistyön edistämiseksi. Koulutuksessamme korostetaan työntekijän ja asiakkaan tasavertaista suhdetta työskentelyn onnistumiseksi. Sosionomi (AMK) -koulutus on melko tuore, mutta alun perin varhaiskasvatuksessa on painottunut juuri sosiaalipedagoginen puoli. Hänninen ja Valli (1986, 61–65) toteavat Eeva Tastin (2005, 3) tutkimuksen mukaan suomalaisen varhaiskasvatustyön perustuneen aiemmin lastentarha-aatteeseen, jonka juuret löytyvät 1800-luvun Saksasta. Friedrich Fröbelin kasvatuseräytelmän mukaisesti, Hanna Rothman perusti Helsinkiin vuonna 1888 kansanlastentarhan ensisijaisesti auttaakseen vähäosaisia lapsia ja perheitä. Jo varhaiskasvatuksen alkua ajoilta lähtien sosionomin (AMK) osaamisella on siis ollut tärkeä rooli suomalaisessa varhaiskasvatuksessa, koska lähtökohtana on ollut perheiden auttaminen ja yhteistyö heidän kanssaan. Sosionomeja tarvitaan varhaiskasvatuksessa sosiaalipedagogisen erityisosaamisen vuoksi.

Sosionomit (AMK) voivat toimia lastentarhanopettajina, jos heidän tutkintoonsa sisältyy 60 opintopistettä varhaiskasvatuksen ja sosiaalipedagogiikan opintoja (L 272/2005 7 §, 15 §, L 608/2005 1 §). Varhaiskasvatuksessa sosionomeilla on asiakastyö, palvelujärjestelmä-, työyhteisö-, innovaatio- ja eettistä osaamista (Kompetenssit 26.6.2015). Tast (2005, 98) tulkitsee ammattikorkeakouluopettajien näke-

myksiä sosionomien (AMK) erityisosaamisesta siten, että sosionomi (AMK) voidaan nähdä varhaiskasvatuksessa ”laaja-alaisen perhetyön ja ennalta ehkäisevän lastensuojelutyön erityisosaajana, verkosto- ja moniammatillisen tiimityön osaajana sekä elämyskasvatuksen, luovien ja toiminnallisten menetelmien erityisosaajana”.

Tastin (2005, 18–19) mukaan sosionomin (AMK) ydinosaamista on näkemys ja ymmärrys sosiaalisen merkityksestä niin yksilö-, kuin yhteiskuntatasollakin. Sosionomi (AMK) osaa hyödyntää laajaa tietopohjaansa soveltamalla sitä käytännössä eri asiakasryhmien kanssa toimiessaan. Tämän ydinosaamisen varaan rakentuu myös sosionomin (AMK) erityisosaaminen varhaiskasvatuksessa; sosionomi (AMK) kohdentaa menetelmällistä osaamistaan asiakas- ja tarvelähtöisesti työskennellessään lasten ja perheiden kanssa. Rouhiainen-Valo ym. (2010, 18) mukaan sosionomin (AMK) perusvalmiuksiin kuuluu ammatillisen vuorovaikutus- ja yhteistyösuhteen luomisen taidot. Ammatillisessa vuorovaikutuksessa on tärkeää asiakkaan kuuleminen ja voimavarojen vahvistaminen, sekä asiakkaan tukeminen yhteiskunnalliseen ja yhteisölliseen osallisuuteen.

Sosionomin (AMK) osaamiseen kuuluu palveluohjaus, jossa sosionomilla (AMK) voi olla hyvin erilaisia rooleja. Palveluohjaus voi pitää sisällään asiakkaan tukiverkostojen aktivointia, palvelusuunnitelman laatimista asiakkaan kanssa tai asiakkaan edun ajamista palvelujärjestelmän aukkokohtaisissa. Sosionomi (AMK) on sosiaalisen asiantuntija työskennellessään yhteistyössä monien eri ammattilaisten ja tahojen kanssa. (Rouhiainen-Valo 2010, 19–20.) Varhaiskasvatuksessa moniammatillisuus näkyy lastentarhanopettajana työskentelevän sosionomin (AMK) työssä esimerkiksi sosionomin tehdessä yhteistyötä perusopetuksen, neuvolan tai puhe- ja toimintaterapeutin kanssa. Itse varhaiskasvatuskin on moniammatillista työtä, jossa henkilöstö koostuu eri koulutuksen saaneista kasvattajista ja muista työntekijöistä. (Jaakkola 2015, 19.)

Kasvattajalla on aina oma roolinsa ammattilaisena, jota sitoo koulutuksen ja työorganisaation tuomat velvoitteet, lait ja säännöt. Vanhemmalla taas on asiakkaan rooli, joten hänellä on oikeus saada laadukasta palvelua. Tästä asetelmasta johtuen vanhempien ja kasvattajien välinen yhteistyö on kasvattajien vastuulla ja vanhempien/ perheiden tarpeiden mukaista. Toimiva yhteistyö vaatii osapuolilta yh-

teistä ymmärrystä ja molemminpuolista kunnioitusta. Onnistuneen yhteistyön tuloksena on hyvinvoiva lapsi.

LÄHTEET

- Aalto, T. 2012. Kuinka olla avoin – työelämän uudet viestintätaidot. Helsinki: Finn Lectura.
- Alasuutari, M. 2005. Kulttuuriset kehykset kasvatusvuorovaikutuksessa. Teoksessa: K. Karila, M. Alasuutari, M. Hännikäinen, A. R. Nummenmaa & H. Rasku-Puttonen (toim.) Kasvatusvuorovaikutus. Tampere: Vastapaino, 70–90.
- Alasuutari, M. 2010. Suunniteltu lapsuus: keskustelut lapsen varhaiskasvatuksesta päivähoidossa. Tampere: Vastapaino.
- Alushariduse raamõppekava. 1999. [Early Childhood Education skeleton syllabus]. Riigi Teataja, I (80), 737. Saatavana: <https://www.riigiteataja.ee/ert/act.jsp?id=12745713>.
- Eskola, J. 2015. Laadullisen tutkimuksen juhannustaiat. Laadullisen aineiston analyysi vaihe vaiheelta. Teoksessa: R. Valli & J. Aaltola (toim.) Ikkunoita tutkimusmetodeihin 2: Näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin. 4., uudistettu painos. Juva: Bookwell Oy, 185–206.
- Halme, N., Vuorisalmi, M. & Perälä, M-L. 2014. Tuki, osallisuus ja yhteistoiminta lasten ja perheiden palveluissa: työntekijöiden näkökulma. [Verkkojulkaisu]. Terveysten ja hyvinvoinnin laitos. Raportti 4/2014. [Viitattu 5.11.2015]. Saatavana: http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/114954/URN_ISBN_978-952-302-110-5.pdf?sequence=1.
- Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2013. Tutki ja kirjoita. 15.–17. painos. Helsinki: Tammi.
- Hujala, E., Puroila, A-M., Parrila, S. & Nivala, V. 2007. Päivähoidosta varhaiskasvatukseen. Hyvinkää: Edufin.
- Hyppönen, H., Turunen, T., Hämäläinen, P., Kärki, J. & Palojoki, S. 2008. Ammatilaisten tiedontarpeista sosiaali- ja terveydenhuollon rajalla. [Verkkojulkaisu]. Helsinki: Stakes. [Viitattu 10.9.2015]. Saatavana: <http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/74950/R32-2008-VERKKO.pdf?sequence=1>.
- Hänninen, S-L. & Valli, S. 1986. Suomalaisen lastentarhatyön historia. Helsinki: Otava.
- Härkönen, U. 2002. Mitä varhaiskasvatus on? [Verkkojulkaisu]. Savonlinna. [Viitattu 19.5.2015]. Saatavana: <http://sokl.uef.fi/juhlakirja/15UllaH.htm>.

- livonen, E. 23.10.2015. Varhaiskasvatuksesta leikataan, vaikka peruspalveluja piti vahvistaa. [Verkkojulkaisu]. Mannerheimin Lastensuojeluliitto. [Viitattu 3.11.2015]. Saatavana: <http://www.mll.fi/blogi/?x16855855=w27206292>.
- Isoherranen, K. 2005. Moniammatillinen yhteistyö. Helsinki: WSOY.
- Jaakkola, H. 2015. "Onko sosionomeista lastentarhanopettajiksi?". Kasvu 1/2015, 18–19.
- Järvinen, M., Laine, A. & Hellman-Suominen, K. 2009. Varhaiskasvatusta ammattitaidolla. Helsinki: Kirjapaja.
- Kaljonen, P. 2008. Rinnalla kulkien asiakkaan asialla – sosiaaliohjaus sosiaalitoimiston aikuistyössä. Teoksessa: L. Viinamäki (toim.) 14 puheenvuoroa sosionomien (AMK) asemasta Suomen hyvinvointiasiantuntijajärjestelmässä. [Verkkojulkaisu]. Kemi-Tornion ammattikorkeakoulun julkaisuja. Sarja A: Raportteja ja tutkimuksia 2/2008, 49-61. [Viitattu 15.9.2015]. Saatavana: http://www.metropolia.fi/fileadmin/user_upload/Hakutoimisto/Kev%C3%A4t_2011_NUKO/sote/Viinamaki_A_2_2008.pdf.
- Kalliala, M. 2012. Lapsuus hoidossa? -aikuisten päätökset ja lasten kokemukset päivähoidossa. Helsinki: Gaudeamus Helsinki University Press.
- Kananen, J. 2014. Laadullinen tutkimus opinnäytetyönä: miten kirjoitan kvalitatiivisen opinnäytetyön vaihe vaiheelta. Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisuja -sarja. Jyväskylä: Juvenes Print.
- Kanninen, K. & Sigfrids, A. 2012. Tunne minut!: turva ja tunteet lapsen silmin. Juva: PS-Kustannus.
- Karila, K. & Nummenmaa, A. R. 2001. Matkalla moniammatillisuuteen: kuvauskohteenä päiväkotia. Helsinki: WSOY.
- Karila, K., Alasuutari, M., Hännikäinen, M., Nummenmaa, A. R. & Rasku-Puttonen, H. 2006. Kasvatusvuorovaikutus. Tampere: Vastapaino.
- Kaskela, M. & Kekkonen, M. 2006. Kasvatuskumppanuus kannattelee lasta: opas varhaiskasvatuksen kehittämiseen. Vaajakoski: Gummerus Kirjapaino Oy.
- Kaskela, M. & Kronqvist, E-L. 2012. Niin ainutlaatuinen: näkökulmia lapsen yksilölliseen varhaiskasvatussuunnitelmaan. 3. uud. p. [Verkkojulkaisu]. Helsinki: Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus. [Viitattu 24.9.2015]. Saatavana: https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/110190/URN_ISBN_978-952-245-819-3.pdf?sequence=1.

- Kekkonen, M. 2012. Kasvatuskumppanuus puheena: varhaiskasvattajat, vanhemmat ja lapset päivähoiton diskursiivisilla näyttämöillä. Tampere: Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. Tutkimus 72/2012.
- Kekkonen, M. 2000. Perusturvallisuus päivähoitossa. Tehy ry. Sarja B. Tutkimuksia 1/2000.
- Keskinen, S. & Virjonen, H. (toim.) 2004. Vanhemmuuden ja lapsen kasvun tukeminen päivähoitossa. Tampere: Tammer-paino Oy.
- Keyes, C. R. 2002. A way of thinking about parent/ teacher partnership for teachers. Teoksessa International Journal of Early Years Education. New York: Routledge, 177–191.
- Kikas, E., Poikonen, P-L., Kontoniemi, K., Lyyra, A-L., Lerkkanen, M-K. & Niilo, A. 2011. Mutual Trust between Kindergarten Teachers and Mothers and its Associations with Family Characteristics in Estonia and Finland. [Verkkolehtiartikkeli]. Scandinavian Journal of Educational Research 55 (1), 23–37. [Viitattu 23.9.2015]. Saatavana Ebsco Academic Search Elite -tietokannasta. Vaatii käyttöoikeuden.
- Koivunen, P-L. 2013. Hyvä päivähoito. Työkaluja sujuvaan arkeen. 2. uud. p. Juva: PS-kustannus.
- Kompetenssit. Päivitetty 26.6.2015. [Verkkosivu]. Seinäjoen ammattikorkeakoulu. [Viitattu 7.9.2015]. Saatavana: <http://opsweb.seamk.fi/?code=SOSALA-2015>.
- Koolieelse lasteasutuse seadus. 2007. [Law On Pre-School Child Institutions]. Riigi Teataja I (45), 3206. Saatavana: <https://www.riigiteataja.ee/ert/act.jsp?id=12851232>.
- L 272/2005. Laki sosiaalihuollon ammatillisen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista.
- L 608/2005. Valtioneuvoston asetus sosiaalihuollon ammatillisen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista.
- L 19.1.1973/36. Varhaiskasvatuslaki.
- Lammi-Taskula, J., Karvonen, S. & Ahlström, S. 2009. Lapsiperheiden hyvinvointi. [Verkkojulkaisu]. Helsinki: Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. [Viitattu 15.9.2015]. Saatavana: <http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/80047/0e6f5676-9ccf-4490-8496-45c7b3acce5f.pdf?sequence=1>.
- Lundán, A. 2012. Konstit vähissä? -ratkaisuja haastaviin kasvatustilanteisiin. Jyväskylä: PS-kustannus.

- Mediakasvatus varhaiskasvatuksessa. 2008. [Verkkojulkaisu]. Stakes ja Opetusministeriön Mediamuffinssi -hanke 2008. [Viitattu 16.10.2015]. Saatavana: https://www.thl.fi/documents/732587/741077/mediakasvatus_varhaiskasvatuksessa.pdf.
- Mäkinen, O. 2006. Tutkimusetiikan ABC. Vaajakoski: Gummerus Kirjapaino Oy.
- Niikko, A. & Havu-Nuutinen, S. 2009. In Search of Quality in Finnish Pre-School Education. [Verkkolehtiartikkeli]. Scandinavian Journal of Educational Research 53 (5), 431–445. [Viitattu 27.9.2015]. Saatavana Ebsco Academic Search Elite -tietokannasta. Vaatii käyttöoikeuden.
- OKM. 2015. Varhaiskasvatuslain ensimmäinen vaihe voimaan 1.8.2015: lakimuutoksen keskeinen sisältö. [Verkkojulkaisu]. Opetus- ja kulttuuriministeriö. [Viitattu 11.5.2015]. Saatavana: http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Koulutus/koulutuspolitiikka/vireilla_koulutus/varhaiskasvatus/liitteet/Vaka1_liite.pdf.
- OPM. 28.8.2015. Varhaiskasvatuksen muutoksissa huomioidaan perheiden tarpeet. [Verkkojulkaisu]. Opetus- ja kulttuuriministeriö. [Viitattu 8.9.2015]. Saatavana: <http://www.minedu.fi/OPM/Tiedotteet/2015/08/vaka.html>.
- Oranen, M. 2007. Mitä mieltä!/? Lasten osallisuus lastensuojelun kehittämisessä. Lastensuojelun kehittämisohjelman raportti. [Verkkojulkaisu]. Saatavana: <http://www.sosiaaliportti.fi/File/5a3129acbd59-46c7-b95f-379d04d1457c/Osallisuusraportti+Oranen.pdf>.
- Paananen, S. 2006. Lapsen hyvinvointia edistävä arki päivähoidossa. [Verkkojulkaisu]. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto. Varhaiskasvatuksen laitos. Kasvatustieteen pro gradu -tutkielma. [Viitattu 13.9.2015]. Saatavana: https://jyx.jyu.fi/dspace/bitstream/handle/123456789/18202/URN_NBN_fi_jyu-2006395.pdf?sequence=1.
- Puroila, A-M. 2002. Kohtaamisia päiväkotiarjessa – kehysanalyttinen näkökulma varhaiskasvatustyöhön. Oulu: Oulun yliopisto.
- Pykäläaho, H. 2008. Hyvinvoiva lapsi – oululaisen päivähoitohenkilöstön näemyksiä. [Verkkojulkaisu]. Oulun yliopisto. Kasvatustieteiden tiedekunta. Varhaiskasvatuksen laitos. Pro gradu -tutkielma. [Viitattu 26.10.2015]. Saatavana: https://jyx.jyu.fi/dspace/bitstream/handle/123456789/18202/URN_NBN_fi_jyu-2006395.pdf?sequence=1.
- Pärna K. 2012. Kehittävä moniammatillinen yhteistyö prosessina – Lapsiperheiden varhaisen tukemisen mahdollisuudet. [Verkkojulkaisu]. Yliopistollinen väitöskirja. Turku: Turun yliopisto. [Viitattu 7.10.2015]. Saatavana: <http://www.doria.fi/bitstream/handle/10024/77506/AnnalesC341Parna.pdf?sequence=1>.

- Reuna, V. 1999. Perhebarometri 1999. Vanhemmuutta toteuttamassa. Väestöliitto: Väestöntutkimuslaitos katsauksia E7/1999. Helsinki.
- Rostila, I. 2001. Tavoitelähtöinen sosiaalityö: voimavarakeskeisen ongelmanratkaisun perusteet. Jyväskylä: Kopijyvä.
- Rouhiainen-Valo, T., Rantanen, T., Hovi-Pulsa, R. & Tietäväinen, S. 2010. Kompetenssit sosionomien (AMK ja ylempi AMK) ydinosaamisen avaajina. Teoksessa: L. Viinamäki (toim.) Sosionomin ammatti ja työ 2010-2025: havaintoja ja päätelmiä sosionomien (AMK ja ylempi AMK) profiilista Suomen hyvinvointiasiantuntijajärjestelmässä. [Verkkojulkaisu]. Kemi-Tornion ammattikorkeakoulujen julkaisuja. Sarja A: Raportteja ja tutkimuksia 3/2010, 9-36. [Viitattu 27.10.2015]. Saatavana: <https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/54727/viinamaki%20A%203%202010.pdf?sequence=1>.
- Rönkä, A., Malinen, K. & Lämsä, T. 2009. Perhe-elämän paletti. Vanhempana ja puolisona vaihtelevassa arjessa. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Stakes. 2003. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. Saarijärvi: Gummerus Kirjapaino Oy.
- Stakes. 2005. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. [Verkkojulkaisu]. Helsinki: Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus. [Viitattu 11.5.2015]. Saatavana: http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/77129/Varhaiskasvatussuunnitelman_perusteet.pdf?sequence=1.
- STM 2008:24. 2008. Isien ja isyyden tukeminen äitiys- ja lastenneuvoloissa. Sosiaali- ja terveysministeriön selvityksiä 2008: 24. Helsinki: Sosiaali- ja terveysministeriö.
- Tast, E. 2005. Sosionomin (AMK) osaamisprofiili varhaiskasvatuksessa ammattikorkeakoulun opettajien näkemänä. [Verkkojulkaisu]. Tampereen yliopisto. Kasvatustieteiden tiedekunta. Ammattikasvatuksen lisensiaatintyö. [Viitattu 23.10.2015]. Saatavana: https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/96137/Sosionomin_AMK_osaamisprofiili.pdf?sequence=1.
- Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. 5. uudistettu painos. Helsinki: Tammi.
- Törmä, S. 1997. Postmoderni maailma ja kasvu eettiseksi subjektiksi. Kasvatus 3, 211–220.
- Törrönen, M. 2012. Onni on joka päivä: lapsiperheen arki ja hyvinvointi. Helsinki: Gaudeamus.

Vilkkä, H. 2015. Tutki ja kehitä. 4., uudistettu painos. Juva: Bookwell Oy.

Vilkinen, A. 6.2.2015. Aina vain ikäviä uutisia päiväkodista? –Kokeile uutta keskustelutapaa. [Verkkouutinen]. Yle Uutiset. [Viitattu 8.10.2015]. Saatavana: http://yle.fi/uutiset/aina_vain_ikavia_uutisia_paivakodista_kokeile_uutta_keskustelutapaa/7786763.

Vänttilä, S. 10.6.2015. [Verkojulkaisu]. Suomenmaa. [Viitattu 15.9.2015]. Saatavana: <http://www.suomenmaa.fi/etusivu/7508603.html>.

LIITTEET

Liite 1. Sopimus opinnäytetyöstä

Liite 2. Tutkimuslupahakemus

Liite 3. Ohjeistus varhaiskasvatusyksikön varhaiskasvattajille

Liite 4. Tiedote varhaiskasvatusikäisten lasten vanhemmille

Liite 5. Kyselylomake varhaiskasvatusyksikön varhaiskasvattajille

Liite 6. Saatekirje varhaiskasvatusikäisten lasten vanhemmille

Liite 7. Kyselylomake varhaiskasvatusikäisten lasten vanhemmille

LIITE 1. Sopimus opinnäytetyöstä

Seinäjoen ammattikorkeakoulu
SEINÄJOKI UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Sopimus opinnäytetyöstä

Opiskelijan tiedot

Nimi ja yhteystiedot (osoite, puhelin ja sähköposti):

Meri Tuominen, [redacted]
Meri.Tuominen@seamk.fi

Heidi Laituri, [redacted]
Heidi.Laituri@seamk.fi

Yksikkö ja koulutusohjelma:

Sosiaali- ja terveysalan yksikkö, sosiaalialan koulutusohjelma, sosionomi (AMK)

Opinnäytetyön ohjaaja

Nimi ja yhteystiedot:

Minna Zechner, Minna.Zechner@seamk.fi

Toimeksiantajan / työn tilaajan / yhteistyöorganisaation edustaja

Nimi: [redacted]

Asema organisaatiossa: **Varhaiskasvatusyksikön johtaja**

Yhteystiedot: [redacted]

Opinnäytetyön alustava nimi / aihe: **Päiväkotitukemassa varhaiskasvatusikäisten vanhempia**

Opinnäytetyöhön kuuluvat tehtävät ja TKI-tavoitteet: **Tutkimuksellinen opinnäytetyö: Aineiston keruu ja sen analysointi sekä raportointi.**

Opinnäytetyö tuottaa 15 TKI-opintopistettä (ylemmän AMK-tutkinnon opinnäytetyö 30 op).
Opiskelija luovuttaa sovituista opinnäytetyöhön sisältyvistä TKI-tehtävistään **50-60** -sivuisen raportin toimeksiantajalle (myös opinnäytetyö sellaisenaan voi toimia raporttina).

Työn tekemisestä aiheutuvien kustannusten korvaaminen: _____

Arvioitu aika opinnäytetyön tekemiseen: **16 / 1.2015 - 30 / 10.2015.**

Opinnäytetyö on julkinen asiakirja.

Opinnäytetyöni saa julkistaa Theseus-verkkokirjastossa (rasti ruutuun) ☒

Päiväys: **4 / 2.2015**

[redacted]
Opiskelijat

[redacted]
Ohjaaja

[redacted]
Toimeksiantajan edustaja

HUOM! Sopimukseen mahdollisesti liittyvistä tekijänoikeuksista ja muista erityisehdoista on sovittava erikseen kirjallisesti. Tätä sopimus pohjaa voi muokata tarvittaessa.

LIITE 2. Tutkimuslupahakemus

TUTKIMUSLUPAHAKEMUS

Hakijan tiedot

Nimi: Meri Tuominen Heidi Laituri	Puhelinnumero: [REDACTED] [REDACTED]	Sähköpostiosoite: Meri.Tuominen@seamk.fi Heidi.Laituri@seamk.fi
Katuosoite: [REDACTED] [REDACTED]	Postinumero: [REDACTED] [REDACTED]	Postitoimipaikka: [REDACTED] [REDACTED]
Oppilaitos tai muu yhteisö / Tutkimusyksikkö: Sosiaali- ja terveysalan yksikkö	Hakijan tehtävä/virka-asema: Opinnäytetyö/ Opiskelija	

Lyhyt kuvaus tehtävästä tutkimuksesta

Tutkimuksen nimi: Päiväkoti tukemassa varhaiskasvatusikäisten vanhempia	☐ Tutkimussuunnitelma liitteenä
Tutkimuksen aihe: Vanhempien kasvatusyön tukeminen kasvatuskumppanuuden näkökulmasta	Tutkimuksen aikataulu: 16.1.2015-30.10.2015

Tutkimuksen aineisto ja tutkimusmetodi:
Kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimus

Tutkimuskohteen kuvaus:
Keski-Suomessa sijaitseva kunnallinen päiväkot.

Seinäjoen ammattikorkeakoulun rooli tutkimuksessa

Pyydettyt erikoisjärjestelyt SeAMKissa:
Ei ole.

Tutkimuksesta SeAMKille aiheutuvat kustannukset:

Päiväys ja hakijan allekirjoitus

Paikka ja päivämäärä: [REDACTED] 4.2.2015	Allekirjoitus: [REDACTED] [REDACTED]
--	---

Tutkimusluvan myöntäminen

☒ Tutkimuslupa myönnetään	☐ Tutkimuslupaa ei myönnetä
Lisätiedot: Tarvittaessa voi olla yhteydessä tutkimuskunnan varhaiskasvatusyksikön johtajaan (puh. [REDACTED]).	

Päättäjän nimi: [REDACTED]	Paikka ja päivämäärä: [REDACTED] 6.2.2015	Allekirjoitus: [REDACTED]
-------------------------------	--	------------------------------

LIITE 3. Ohjeistus varhaiskasvatusyksikön varhaiskasvattajille

Hei _____ päiväkodin varhaiskasvattajat!

Olemme Heidi Laituri ja Meri Tuominen, Seinäjoen ammattikorkeakoulun sosionomi (AMK) -opiskelijat. Tutkimme varhaiskasvatusyksikkönnne varhaiskasvattajien ja varhaiskasvatusikäisten lasten vanhempien välistä **yhteistyötä**. Tutkimuksemme tuotoksena syntyy **opinnäytetyö**, joka julkaistaan **Theseus.fi** -ammattikorkeakoulujen julkaisuarkistossa. Opinnäytetyön on tarkoitus olla valmis 29. lokakuuta 2015.

Tutkimuksemme on ajoitettu seuraavasti: **huhtikuussa 2015** varhaiskasvattajat ja **toukokuussa 2015** varhaiskasvatusikäisten lasten vanhemmat vastaavat kyselylomakkeeseen. Vastaaminen perustuu **LUOTTAMUKSELLISUUTEEN, ANONYMIYTEEN JA VAPAAEHTOISUUTEEN**.

Varhaiskasvattajien kysely:	Varhaiskasvatusikäisten lasten vanhempien kysely:
<ol style="list-style-type: none"> 1. Jos haluat osallistua tutkimukseemme, täytä kirjekuoressa oleva kyselylomake nimettömänä. 2. Toimita täyttämäsi kyselylomake suljetussa kirjekuoressa varhaiskasvatusyksikön johtajalle 30.4.2015 mennessä. 3. Varhaiskasvatusyksikön johtaja antaa kuoret avaamattomina tutkijoille. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Varhaiskasvatusyksikön sisäänkäynneissä on varhaiskasvatusikäisten lasten vanhempia varten tiedote tutkimuksestamme. 2. Kyselylomakkeet toimitetaan kirjekuorissa varhaiskasvatusyksikköönne. 3. Jokaisen perheen vanhimmale varhaiskasvatusikäiselle lapselle jaetaan kirjekuori, jossa on saatekirje ja kyselylomake. (Jos lapsella on kaksi kotia, täytyy kirjekuoria jakaa kaksi.) 4. Saatekirjeessä on tiedot tutkimuksesta ja ohjeet tutkimukseen osallistumiseen. 5. Varhaiskasvatusikäisen lapsen vanhempi toimittaa täytetyn kyselylomakkeen suljetussa kirjekuoressa varhaiskasvatusyksikköön 29.5.2015 mennessä. 6. Varhaiskasvattaja ottaa suljetun kirjekuoren vastaan ja toimittaa sen varhaiskasvatusyksikön johtajalle. 7. Varhaiskasvatusyksikön johtaja antaa kuoret avaamattomina tutkijoille.

Kyselylomakkeet tulevat ainoastaan meidän käyttöömme, ja käsittelemme ne luottamuksellisesti. Toivottavasti vastaatte kyselyyn, sillä näkemyksenne ja kokemuksenne ovat tärkeitä tutkimuksessamme. Teiltä saamamme arvokkaan tiedon perusteella voidaan yhteistyötä kehittää entistä paremmaksi.

Yhteistyöterveisin

Heidi Laituri

Heidi.Laituri@seamk.fi

Meri Tuominen

Meri.Tuominen@seamk.fi

KIITOS! 😊

LIITE 4. Tiedote varhaiskasvatusikäisten lasten vanhemmille

Kevättervehdys X päiväkodin lasten vanhemmille!

Olemme Seinäjoen ammattikorkeakoulun sosionomi (AMK) opiskelijat Heidi Laituri ja Meri Tuominen.

Teemme opinnäytetyötä päiväkodin työntekijöiden ja lasten vanhempien välisestä yhteistyöstä. Opinnäytetyön tutkimuksen tarkoitus on parantaa yhteistyötä entisestään.

Opinnäytetyömme tutkimusaineisto koostuu X päiväkodin työntekijöille laaditusta kyselystä ja lasten vanhemmille laaditusta kyselystä, jonka tulette saamaan toukokuussa lapsenne mukana kotiin täytettäväksi.

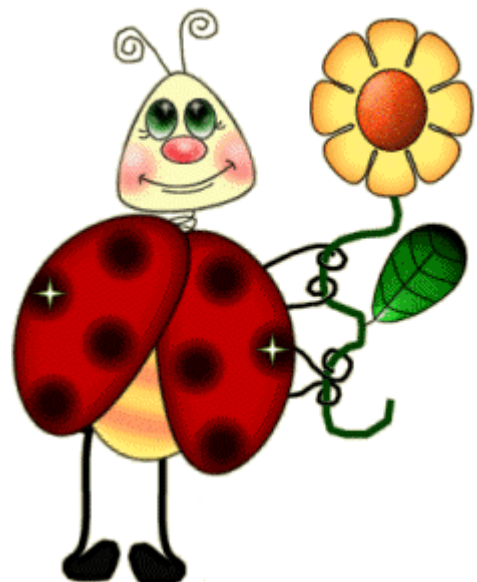
Kyselyyn vastaaminen on vapaaehtoista ja luottamuksellista.

Kyselyyn vastataan nimettömänä.

Heidi Laituri ja Meri Tuominen

Heidi.Laituri@seamk.fi

Meri.Tuominen@seamk.fi

LIITE 5. Kyselylomake varhaiskasvatusyksikön varhaiskasvattajille

Kysely päiväkodin ja lasten vanhempien välisestä yhteistyöstä

Arvoisa vastaanottaja, tutkimuksemme onnistumiselle on tärkeää, että pyrkisitte vastaamaan kaikkiin kysymyksiin mahdollisimman tarkasti. Voit jatkaa vastaustasi tarvittaessa kääntöpuolelle käyttämällä kirjain- ja numerokohtaista merkintää. Kyselyssä yhteistyöllä tarkoitetaan kaikkea lasten vanhempien ja päiväkodin työntekijöiden välistä kanssakäymistä kasvotusten tai muilla tavoin.

Tehtävänimike:

Koulutus:

Työkokemus (tehtävänimike, työvuodet):

A. Yhteistyön aloitus ja päivittäiset tilanteet

1. Millaisena olet kokenut uuden lapsen ja perheen aloitusvaiheen yhteistyön kannalta?

2. Olisiko hyvä yhteistyön kannalta, jos varhaiskasvatusyksikön puolelta tehtäisiin kotikäynnit lasten koteihin päivähoidon aloitusvaiheessa? Kyllä ☐ Ei ☐. Perustelut:

3. Millaista yhteistyötä vanhempien kanssa on lasta tuotaessa päiväkotiin?

4. Millaista yhteistyötä vanhempien kanssa on lasta haettaessa päiväkodista?

5. Millaisissa muissa tilanteissa vanhemmat ovat yhteydessä päiväkotiin?

B. Yhteydenpitotavat

1. Onko vanhempien tavassa ottaa yhteyttä päiväkotiin merkitystä? (Esimerkiksi kasvotusten, sähköpostitse tai puhelimitse.)
2. Miten päiväkoti tiedottaa vanhemmille? Perustelut:

C. Tapaamiset

1. Miten lapsikohtaiset kasvatuskeskustelut vanhempien kanssa vaikuttavat yhteistyöhön?
2. Tulisiko vanhempainiltojen määrää muuttaa? Kyllä ☐ Ei ☐. Jos tulisi, niin miksi ja miten?
3. Mitä mieltä olet vanhempien ja henkilökunnan välisten muiden tapaamisten määrästä?
4. Millaisena koet muut koko perheelle suunnatut tapahtumat päiväkodissa yhteistyön kannalta?

D. Toiveet ja odotukset

1. Miten perheiden erilaisia toiveita yhteistyön suhteen huomioidaan?
2. Millaisia toiveita perheillä on yhteistyön suhteen?

3. Mitä odotat vanhemmilta yhteistyön kannalta?

E. Kehut ja kehittävä palaute

1. Oletko antanut kehuja vanhemmille? Kyllä ☐ Ei ☐. Jos olet, niin miten olet niiden antamisen kokenut?

2. Oletko antanut kehittävää palautetta vanhemmille? Kyllä ☐ Ei ☐. Jos olet, niin miten olet sen antamisen kokenut?

3. Oletko saanut kehuja vanhemmilta? Kyllä ☐ Ei ☐. Jos olet, niin miten olet niiden saamisen kokenut?

4. Oletko saanut kehittävää palautetta vanhemmilta? Kyllä ☐ Ei ☐. Jos olet, niin miten olet sen saamisen kokenut?

F. Ideat

1. Miten kehittäisit yhteistyötä vanhempien kanssa?

2. Vapaa sana.

Kiitos vastauksista!

LIITE 6. Saatekirje varhaiskasvatusikäisten lasten vanhemmille

11.5.2015

Hei X päiväkodin varhaiskasvatusikäisten lasten vanhemmat!

Olemme Heidi Laituri ja Meri Tuominen, Seinäjoen ammattikorkeakoulun sosionomi (AMK) -opiskelijat. Teemme tutkimusta päiväkodin ja vanhempien välisestä yhteistyöstä ja sen toteutumisesta päiväkodissa. Valmis opinnäytetyö julkaistaan Theseus.fi -ammattikorkeakoulujen julkaisuarkistossa ja lisäksi se toimitetaan X päiväkodille kaikkien luettavaksi.

Kyselylomakkeeseen vastaaminen perustuu luottamukseen, anonymiteettiin ja vapaaehtoisuuteen. Vastaukset voidaan kohdentaa joko lapseen, lapseen tai näkemyksiin yleisellä tasolla. Opinnäytetyöstämme ei ole tunnistettavissa yksittäinen vastaaja tai päiväkotit.

Kyselylomakkeet tulevat ainoastaan meidän käyttöömme, ja käsittelemme ne luottamuksellisesti. Kyselylomakkeet eivät tule päiväkodin henkilökunnan luettaviksi. Toivottavasti vastaatte kyselyyn, sillä näkemyksenne ja kokemuksenne ovat tärkeitä tutkimuksessamme. Teiltä saamamme arvokkaan tiedon perusteella voidaan yhteistyötä kehittää entistä paremmaksi.

Pyydämme Teitä ystävällisesti palauttamaan täytetyn kyselylomakkeen suljetussa kirjekuoressa lapsesi päiväkotiryhmän henkilökunnalle 29.5.2015 mennessä.

Yhteistyöterveisin

Heidi Laituri

Heidi.Laituri@seamk.fi

Meri Tuominen

Meri.Tuominen@seamk.fi

Kiitos Teille! ☺

LIITE 7. Kyselylomake varhaiskasvatusikäisten lasten vanhemmille

Kyselylomake varhaiskasvatusikäisten lasten vanhemmille

Kyselyssä yhteistyöllä tarkoitetaan kaikkea lasten vanhempien ja päiväkodin työntekijöiden välistä kanssakäymistä kasvotusten tai muilla tavoin. Voit jatkaa vastaustasi tarvittaessa kääntöpuolelle käyttämällä kirjain- ja numerokohtaista merkintää.

Lapsen/ lasten iät:

Vastaaja(t): äiti ☐ isä ☐ muu, mikä _____

A. Yhteistyön aloitus ja päivittäiset tilanteet

1. Millaisena olette kokeneet päivähoidon aloitusvaiheen kodin ja päiväkodin välisen yhteistyön kannalta?

2. Olisiko mielestänne hyödyllistä yhteistyön kannalta, jos päiväkodista tehtäisiin kotikäynti päivähoidon aloitusvaiheessa? Kyllä ☐ Ei ☐. Perustelut:

3. Millaista yhteistyötä päiväkodin työntekijöiden kanssa on viedessä lasta päiväkotiin?

4. Millaista yhteistyötä päiväkodin työntekijöiden kanssa on haettaessa lasta päiväkodista?

5. Millaisissa muissa tilanteissa olette yhteydessä päiväkotiin?

B. Yhteydenpitotavat

1. Mikä on teille mieluisin tapa olla yhteydessä päiväkotiin? Kasvotusten ☐, Sähköpostitse ☐, Puhelimitse ☐, Muu mikä? _____ Perustelut:

2. Mitä mieltä olette päiväkodin tavasta tiedottaa (tiedotuksen määrä ja tiedotuskanava)?

C. Tapaamiset

1. Ovatko lapseenne liittyvät henkilökohtaiset kasvatuskeskustelut, jotka käydään kaksi kertaa vuodessa, parantaneet yhteistyötä? Kyllä ☐ Ei ☐. Perustelut:

2. Oletteko olleet varhaiskasvatusyksikön järjestämässä vanhempainillassa? Kyllä ☐ Ei ☐
☐. Perustelut:

3. Mitä mieltä olette vanhempainiltojen määrästä?

4. Mitä asioita toivoisitte vanhempainilloissa käsiteltävän?

5. Onko vanhempien ja henkilökunnan yhteisiä ryhmätapaamisia riittävästi? Kyllä ☐ Ei ☐.
Perustelut:

6. Oletteko olleet päiväkodin järjestämässä joulujuhlassa? Kyllä ☐ Ei ☐. Miten koitte sen yhteistyön kannalta?

7. Oletteko olleet päiväkodin järjestämässä keväthuhlassa? Kyllä ☐ Ei ☐. Miten koitte sen yhteistyön kannalta?

8. Oletteko olleet päiväkodin järjestämässä isäinpäivätapahtumassa? Kyllä ☐ Ei ☐. Miten koitte sen yhteistyön kannalta?

9. Oletteko olleet päiväkodin järjestämässä äitienpäivätapahtumassa? Kyllä ☐ Ei ☐. Miten koitte sen yhteistyön kannalta?

10. Oletteko olleet päiväkodin järjestämässä isovanhempienpäivässä? Kyllä ☐ Ei ☐. Miten koitte sen yhteistyön kannalta?

11. Toivoisitteko, että päiväkodissa järjestettäisiin muitakin koko perheelle suunnattuja teemapäiviä? Kyllä ☐ Ei ☐. Ideoita:

D. Toiveet ja odotukset

1. Ovatko perheenne toiveet otettu huomioon? Kyllä ☐ Ei ☐. Millaisia toiveita?

2. Mitä odotatte kodin ja päiväkodin yhteistyöltä?

E. Kehut ja kehittävä palaute

1. Oletteko saaneet päiväkodin työntekijöiltä neuvoa tai ohjausta tukipalvelujen pariin? Esim. järjestöjen, seurakunnan, kunnan sosiaalipalvelujen tai lasten psykiatrian palveluihin? Kyllä ☐ Ei ☐. Jos olette, niin mitä ja miten sen koitte? Jos ette ole, olisitteko kaivaneet ohjausta tai neuvontaa?

2. Oletteko antaneet kehuja päiväkodin työntekijöille? Kyllä ☐ Ei ☐. Jos olette, niin mitä ja miten sen koitte?

3. Oletteko antaneet kehittävää palautetta päiväkodin työntekijöille? Kyllä ☐ Ei ☐. Jos olette, niin mitä ja miten sen koitte?

4. Oletteko saaneet kehuja päiväkodin työntekijöiltä? Kyllä ☐ Ei ☐. Jos olette, niin mitä ja miten sen koitte?

5. Oletteko saaneet kehittävää palautetta päiväkodin työntekijöiltä? Kyllä ☐ Ei ☐. Jos olette, niin mitä ja miten sen koitte?

6. Jos haluatte keskustella lapsenne tai lastenne asioista, oletteko tekemisissä yleensä jonkun tietyn kasvattajan kanssa ☐, vai vaihtelevasti eri kasvattajien kanssa ☐? Perustelut:

F. Ideat

1. Oletteko osallistuneet päiväkodin toiminnan suunnitteluun? Kyllä ☐ Ei ☐. Miten sen koitte yhteistyön kannalta?

2. Millä tavalla yhteistyötä päiväkodin kanssa voisi kehittää?

3. Vapaa sana.